

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Вступ

У період освітніх реформ задля реалізації концептуальних засад Нової української школи в новому навчальному році впроваджується новий зміст шкільної мистецької освіти, зазначений в Державному стандарті початкової загальної освіти, типових освітніх програмах (авторських колективів під керівництвом О. Савченко та Р. Шияна), методичних рекомендаціях МОН України щодо викладання мистецьких дисциплін у закладах загальної середньої освіти. Викладання мистецтва в четвертому класі органічно продовжує ідеї реалізації Концепції Нової української школи, які було розпочато в третьому класі, та орієнтує сучасного вчителя мистецтва на підвищення професійної майстерності й розвиток комплексу професійних компетентностей, пошуку нових технологій, форм і методів викладання мистецтва для учнів початкової школи. Викладання мистецтва в 4-му класі завершує перший початковий рівень мистецької освіти школярів.

Пропонований методичний посібник розраховано на вчителів музичного мистецтва, що викладають предмет у 4-му класі загальноосвітньої школи. До змісту посібника входять: методичні рекомендації, календарно-тематичні та поурочні плани з добіркою творчих завдань до кожного уроку, а також додатки з текстом пісенного репертуару, поспівками.

Посібник укладено на основі Державного стандарту початкової освіти, двох типових освітніх програм (авторських колективів під керівництвом О. Савченко та Р. Шияна) для 3-4 класів та методичних рекомендацій.

На допомогу вчителю подано пісенний репертуар (для уроків мистецтва в 4-му класі), витяг з освітньої програми «Мистецтво» для учнів 3-4 класів. Посібник містить календарно-тематичне планування для вчителів мистецтва, які працюють за підручником Кондратової Л.Г. «Мистецтво. 4 клас», подано поурочні плани-конспекти з описом творчих завдань та ігор, розроблених автором до кожного уроку.

Витяг із програми «Мистецтво» для учнів 4 класів

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

— розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційно-естетичних переживань, формування мистецьких уподобань та особистісних художніх цінностей;

— поглиблення мотивації до пізнання творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва та толерантного ставлення до мистецтва інших етносів і народів;

— формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва, аргументування думки відповідно до вікових можливостей з використанням мистецьких термінів;

— оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;

— досягнення розуміння учнями можливостей цифрових технологій щодо їх застосування в мистецькій творчості;

— розвиток здатності самопізнання і самовираження, керування власними емоційними станами через мистецтво і різні види художньої творчості; розвиток креативності й мистецьких здібностей;

— формування здатності встановлювати зв'язок між видами мистецтва, між мистецтвом та іншими сферами знання (літературою, математикою, знаннями про природу, історію тощо); мистецтвом і явищами довкілля;

— усвідомлення значення мистецтва в житті людини та художнього пізнання для власної успішності;

— формування культури глядача-слухача;

— соціалізація учнів через мистецтво, формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Відповідно до зазначених мети і завдань виокремлено **змістові лінії**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що втілюють твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення, мистецьку (термінологічну) пропедевтику.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, колективних творчих проєктах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву. Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, ціннісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (*вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною*);
- застосування мистецької термінології, що має іноземне походження, у процесі інтерпретації художніх творів (*спілкування іноземними мовами*);
- встановлення взаємозв'язків між засобами мистецтва і здійсненням елементарних розрахунків для пояснення художньої виразності творів (наприклад, пропорцій частин твору, визначення музичного метру, запису ритму, симетрії / асиметрії танцювального руху тощо) (*математична компетентність*);
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (*компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність*);
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (*інформаційно-комунікаційна компетентність*);
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан), опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (*громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей*);
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (*нідприємливість та фінансова грамотність*);
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (*інноваційність*).

Культурна компетентність як стрижнева для мистецької освітньої галузі є інтегральною стосовно інших ключових компетентностей.

Мистецька освітня галузь може реалізуватися через **інтегровані курси або предмети вивчення за окремими видами мистецтва**: наприклад, музичне мистецтво, образотворче мистецтво тощо за умови реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі та інтегрування навчального змісту.

**Типова освітня програма,
розроблена під керівництвом О.Я. Савченко (3-4 кл.)**

4 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>виконує</i> дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор, називаючи жанри виконуваних пісень (колискові, закличні, веснянки, шедрівки тощо), <i>виконує</i> прості канони; [4 МІО 1.1];</p> <p><i>добирає</i> засоби музичної виразності (темп, динаміку, штрихи, тембр), необхідні для створення образу пісні, пропонуючи різні варіанти; [4 МІО 1.1]; [4 МІО 1.2];</p> <p><i>пояснює</i> значення вокальних вправ для правильного виконання; <i>стежить</i> за точністю і виразністю інтонуювання, чіткістю дикції (вимови), фразування;</p> <p><i>стежить</i> за співацькою поставою, диханням; [4 МІО 3.1];</p> <p><i>грає</i> в ансамблі нескладні композиції (трикутник, бубон, барабан, тріскавки, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон, металофон, синтезатор тощо); [4 МІО 1.1];</p> <p><i>самостійно добирає</i> тембр музичного інструмента для передачі відповідного образу, пояснює свій вибір; <i>демонструє</i> способи звуковидобування на найпростіших інструментах; [4 МІО 1.1]; [4 МІО 2.1];</p> <p><i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент, музична форма, динаміка, схеми диригування (на 2/4; 3/4) тощо);</p> <p><i>орієнтується</i> в нотному записі (за доцільності для виконання);</p> <p><i>читає</i> і <i>виконує</i> найпростіший ритмічний супровід, зокрема в різних темпах та динаміці, в русі (плескання, відбивання ногами та з використанням ударних інструментів); [4 МІО 2.2];</p> <p><i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;</p> <p><i>створює</i> найпростіші ритмічні варіації супроводу до пісні або інструментальної мелодії (2/4, 3/4, 4/4), <i>самостійно добирає</i> різноманітні інструменти для супроводу, <i>імпровізує із поєднанням</i> (чергуванням) співу та гри на музичних інструментах [4 МІО 1.2];</p> <p><i>дотримується</i> правил техніки безпеки;</p> <p><i>добирає</i> інструменти, художні матеріали відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-ужиткове тощо), в якому працює [4 МІО 1.1];</p> <p><i>виконує</i> площинні живописні та графічні зображення; об'ємні композиції [4 МІО 1.3];</p>	<p>Спів (співацька постава, дихання, фразування, дикція, відтворення характеру, настрою). Створення образу пісні. Інтонування. Оперування засобами виразності та способами створення вокального і вокально-ансамблевого (хорового) художнього образу.</p> <p>Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, відтворення ритмічних послідовностей на різних інструментах; гра в ансамблі (зокрема, за заданими простими ритмічними рисунками).</p> <p>Знайомство з елементарною музичною грамотою (за необхідністю для художньо-творчої діяльності), зокрема необхідною для виконання, читання і запису найпростіших ритмічних послідовностей.</p> <p>Визначення виконавських труднощів.</p> <p>Використання правил культури роботи, гігієни і техніки безпеки під час художньо-творчої діяльності.</p> <p>Бачення (при спрямуванні вчителя) недоліків у своїй роботі та виправлення їх.</p>

<p><i>дотримується</i> правил зображення об'ємних предметів [4 МІО 1.1]; <i>спостерігає</i> залежність впливу освітлення на зміну кольору [4 МІО 1.3]; <i>використовує</i> емоційні можливості кольору: висвітлення та затемнення кольорів [4 МІО 1.1]; <i>розрізняє</i> види штрихування для передання об'єму зображуваного об'єкту [4 МІО 1.1]; <i>передає</i> характерні особливості жіночого, чоловічого, дитячого образів, професії через одяг та зовнішні ознаки; особливості будови птахів, тварин і пластичну виразність руху; характер силуетної форми архітектурних споруд [4 МІО 1.3]; <i>створює</i> відкриту чи закриту декоративну композицію (на площині або в об'ємі) [4 МІО 1.2]; <i>має</i> уявлення про види і характерні особливості народних художніх промислів України [4 МІО 2.1]; <i>виділяє</i> композиційний центр головне і другорядне у сюжетній композиції [4 МІО 1.1]; <i>дотримується</i> цілісності при створенні композиції [4 МІО 1.1]; <i>використовує</i> елементарні закони перспективи передаючи плановість простору у площинних зображеннях, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів [4 МІО 1.2]; під час створення композиції <i>використовує</i> усю площину аркуша [4 МІО 1.1]; <i>конструює та створює</i> прості композиції з паперу, художніх, природних та підручних матеріалів, самостійно <i>добирає</i> складові композиції [4 МІО 1.2]; <i>міксує</i> техніки та матеріали (гуаш, фломастер, витинання) для втілення власного задуму (зокрема, інсталяція) [4 МІО 1.2];</p> <p><i>поєднує</i> засоби різних видів мистецтва для втілення художнього задуму [4 МІО 1.2]; <i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести, хода, мовлення, зміна темпоритму); пластично інтонує інструментальну музику (без слів), передаючи настрої; [4 МІО 1.2]; <i>самостійно добирає і пояснює</i> виразні засоби різних мистецтв для створення синтетичного образу (темп, тембр голосу, динаміка, рухи, міміка, колір і форма костюму, гриму, деталей оформлення простору), покладаючись на власний досвід; [4 МІО 1.1]; [4 МІО 2.2] <i>створює</i> сценічні інтерпретації пісенних образів, <i>виконує</i> нескладні ролі (в тому числі, пісні «у ролях»), [4 МІО 1.1]; [4 МІО 2.2] <i>грає</i> елементарні театральні етюди (перевтілюється у запропонованих персонажів; [4 МІО 1.2]; <i>вправляється</i> над інтонацією мовлення, диханням; дикцією, мімікою, жестами; <i>імітує</i> характерні рухи, ходу, звуки, міміку, інтонацію і тембр, ритм мовлення, <i>пояснює різницю</i> у виборі засобів виразності характерних персонажів); [4 МІО 1.1]; [4 МІО 2.2]</p>	<p>Вільне користування (традиційними та сучасними) графічними, живописними інструментами та матеріалами під час художньо-творчої діяльності в різних художніх техніках.</p> <p>Ліплення з пластичних матеріалів пластичним і конструктивним способом. Вирізування з паперу, конструювання з природного матеріалу. Використання різних засобів образотворчої виразності для створення образів у жанрах: натюрморт, портрет, побутовий жанр, анімалістичний жанр та ілюструванні літературних творів. Зображення багатопланової композиції з 2-х (3-х) об'ємних предметів (натюрморт), просторової композиції (пейзаж), тематичної композиції (побутовий жанр); декоративної композиції в об'ємі (ліплення, чеканка) або на площині (розпис, витинання, керамічна народна іграшка тощо).</p> <p>Створення синтетичного художнього образу.</p> <p>Інсценізація, найпростіші театральні етюди (створення театралізованих образів, зокрема, під час рольового виконання пісні, музичного твору з характерною сюжетною програмою).</p> <p>Елементарне вправління у сценічній поведінці, участь в ансамблевих формах театралізацій, інсценізацій.</p> <p>Імпровація засобами пантоміми (міміка, жести), у тому числі з партнерами.</p> <p>Відтворення елементарних танцювальних елементів.</p>
--	--

<p><i>рухається</i> під музику, <i>використовуючи</i> відомі танцювальні елементи (народні, сучасні, спортивні тощо) відповідно до стилю музики; [4МІО 1.1]; [4МІО 2.2]</p> <p><i>демонструє</i> елементи деяких народно-сценічних та побутових танців (гопак, козачок, вальс, полька, мазурка, полонез, лезгінка тощо); [4МІО 1.1]; [4МІО 2.2]</p> <p><i>узгоджує</i> рухи з музичним супроводом (співом), <i>орієнтується</i> у сценічному (танцювальному) просторі; використовує найпростіші прийоми сценічної поведінки (вітання, поклони, звернення до публіки тощо); [4МІО 3.2]; [4МІО 3.3];</p> <p><i>добирає</i> атрибути для підсилення виразності (із запропонованих або знайомих предметів); [4МІО 1.1];</p> <p><i>експериментує</i> зі знайомими художніми техніками, звуками різних тембрів (вокальними та інструментальними, у тому числі із доцільним застосуванням шумових ефектів), з лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо [4МІО 1.2], придумує образи, використовуючи знайомі виразні засоби та способи творення (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори тощо), якими може виразити свої почуття та емоції;</p> <p><i>доцільно комбінує</i> елементи для втілення ідеї в художньому образі [4МІО 1.1];</p> <p><i>виокремлює і фіксує</i> в доступний спосіб (фото, аудіо, відеозйомка, замальовки тощо) цікаві явища довкілля, використовує (поєднує, комбінує) їх у творчій діяльності [4МІО 1.3];</p> <p><i>організовує</i> середовище навколо себе: <i>пропонує</i> ідеї його оформлення та можливі засоби їх художнього втілення [4МІО 1.3];</p> <p><i>створює</i> елементи композиції / декору для оформлення середовища, в якому живе і навчається; використовує побачене і почуте в художньо-творчій діяльності [4МІО 1.3];</p> <p><i>розпізнає</i> власні емоції від різних видів мистецької діяльності [4МІО 3.4]; <i>визначає</i> улюблені види мистецької діяльності, займається ним/ ними у вільний час для задоволення; пояснює свій інтерес до певного виду діяльності; <i>обирає</i> їх відповідно до свого настрою, визначає твори мистецтва, звернення до яких поліпшує настрої [4МІО 3.4]; <i>дотримується</i> загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо) [4МІО 3.3];</p>	<p>Елементарне оформлення сценічного простору для інсценізацій, театралізацій (створення бутафорії, деталей реквізиту. Елементи гриму. Виразність костюму).</p> <p>Експериментування зі звуками (тембрами, регістрами), ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо.</p> <p>Дослідження довкілля, фіксація і використання спостережень із власного досвіду для створення художніх образів (повадки тварин; характерні особливості ходи, жестів людей різного віку, інтонація мовлення і пластики людини в різних життєвих ситуаціях тощо).</p> <p>Прикрашання місця, де навчається, живе.</p> <p>Самопізнання і самовираження в художньо-творчій діяльності.</p> <p>Використання видів мистецької діяльності та власних уподобань для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p> <p>Виховання культури глядача, слухача.</p>
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
<p><i>емоційно сприймає</i> твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; <i>відтворює</i> емоційні враження мистецтва різними художніми засобами;</p> <p><i>пояснює</i>, що подобається або не подобається у творі [4МІО 2.1];</p> <p><i>вирізняє і характеризує</i> елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу (мелодія, темп, динаміка, ритм, регістр, характер музичної інтонації; тембр та склад виконавців (соліст, хор, оркестр, деякі тембри музичних</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва.</p> <p>Опанування виразними засобами (елементами) різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо).</p> <p>Вербальна характеристика змісту творів, які мають зображальну або літературну (сюжетну) програму, яскраво виражену жанрову основу (знайомі танці, пісня – колицьова, коломийка інші);</p>

<p>інструментів), лад (мажор, мінор), розпізнає музичні форми (рондо, варіації); [4 МІО 2.1]; [4 МІО 2.2];</p> <p><i>вирізняє і характеризує</i> елементи художньої мови творів образотворчого мистецтва, застосовані для характеристики художнього образу: кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), елементи композиції твору (центр, головне і другорядне, симетрію та асиметрію) [4 МІО 2.2];</p> <p><i>цілісно охоплює увагою</i> художній твір; зосереджується на характерних деталях; виявляє здатність керувати увагою під час сприймання; <i>відзначає кульмінацію</i> у музичному творі, танці, виставі; [4 МІО 2.1];</p> <p><i>порівнює</i> музичні та візуальні, сценічні, хореографічні образи, [4 МІО 2.2]</p> <p><i>зіставляє</i> художні образи та явища довкілля (за допомогою вчителя); [4 МІО 1.3] [4 МІО 2.2];</p> <p><i>вирізняє</i> елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики цілісного художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, грим, реквізит, освітлення, музичне оформлення театрального/екранного твору; [4 МІО 2.2]</p> <p><i>вирізняє і порівнює</i> засоби виразності різних видів мистецтва у створенні подібних образів (зокрема, персонажів казок, тварин, героїчних, фантастичних інших характерних образів, явищ природи) [4 МІО 2.2];</p> <p><i>розпізнає та характеризує</i> художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо);</p> <p><i>розрізняє</i> засоби та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні (симфонічні), хорові; <i>називає</i> знайомі інструменти оркестру;</p> <p><i>розрізняє</i> тембри вокальних голосів;</p> <p><i>характеризує твори</i> живопису, графіки, скульптури, <i>розрізняє</i> засоби художньої виразності [4 МІО 2.2];</p> <p><i>розрізняє та характеризує</i> виразні засоби різновидів театрального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний – опера, балет, мюзикл), народної, класичної, сучасної хореографії; [4 МІО 2.2]</p> <p><i>розрізняє та характеризує</i> виразні засоби анімаційних фільмів; [4 МІО 2.2]</p> <p><i>наводить приклади</i> жанрів циркового мистецтва, покладаючись на власний досвід; [4 МІО 2.2]</p> <p><i>розпізнає</i> за характерними ознаками деякі жанри музичного і музично-театрального (пісня, танець, опера, балет, мюзикл тощо); [4 МІО 2.2]</p> <p><i>має уявлення</i> про етнічне походження і <i>характеризує</i> елемент деяких народних танців (гопак, козачок, полька, мазурка, лезгінка тощо); [4 МІО 2.2]</p> <p><i>називає</i> характерні особливості жанрів образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (красвид), натюрморт, анімалістичний тощо); види</p>	<p>Сприймання синтетичних образів.</p> <p>Зіставлення і характеристика виразних засобів різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо).</p> <p>Зіставлення художніх образів, подібних за сюжетом та втілених у різних видах мистецтва. Мистецько-понятійна пропедевтика. Мистецька обізнаність. Різновиди музичного (вокальна, інструментальна, вокально-інструментальна, хорова, симфонічна музика), образотворчого (живопис, графіка, скульптура). Поняття про мистецтво архітектури. Сценічні мистецтва: театр (драматичний, ляльковий, зокрема види ляльок, музичний); хореографія (народна, класична, сучасна, зокрема деякі народно-сценічні та побутові танці — гопак, козачок, вальс, полька, мазурка, полонез тощо). Цирк. Екранні мистецтва (кінофільм, мультфільм, зокрема різновиди анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна). Жанри образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (красвид), натюрморт, анімалістичний тощо). Види орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка).</p>
--	---

<p>орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка), види анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна) [4 МІО 2.2]; <i>порівнює</i> природні форми, образи довкілля з їх художнім трактуванням [4 МІО 2.1]; <i>розпізнає і характеризує</i> власні емоції, враження від сприймання мистецьких творів [4 МІО 3.4]; <i>пояснює</i>, що подобається або не подобається у творі [4 МІО 3.4]; <i>порівнює свої уподобання</i> щодо різних видів мистецтва [4 МІО 3.4]; <i>визначає</i> свої враження від різних творів одного виду мистецтва (за жанрами, настроями, образами, засобами виразності тощо) [4 МІО 3.3]; [4 МІО 3.4]; <i>вирізняє і обирає</i> для сприймання твори мистецтва, що змінюють або передають його / її настрій [4 МІО 3.4]; <i>рекомендує</i> улюблені твори для сприймання іншим [4 МІО 3.3].</p>	<p>Мистецькі професії відповідно до видів мистецтва. Дослідження довкілля. Проведення паралелей між явищами довкілля і художніми образами в різних видах мистецтва. Самопізнання через сприймання творів мистецтва. Вербальний опис вражень, емоцій, викликаних творами. Самокорекція емоційних станів засобами мистецтва. Використання творів різних видів мистецтва для задоволення та поліпшення власного емоційного стану.</p>
Комунікація через мистецтво	
<p><i>характеризує</i> власну творчість за поданими орієнтирами, <i>аналізує</i> свої досягнення, свої сильні сторони, <i>визначає</i> за допомогою вчителя/вчительки необхідні для самовдосконалення дії; [4 МІО 3.1]; <i>обирає</i> (за допомогою вчителя/вчительки) спосіб удосконалення та може його пояснити; [4 МІО 3.1]; презентує створені художні образи, обираючи за допомогою вчителя спосіб презентування (спів, танцювальні рухи, пантоміма, витвори образотворчого мистецтва, інформаційні технології) перед рідними, однолітками, молодшими учнями [4 МІО 3.2]; <i>пояснює</i> задум, <i>захищає</i> свою позицію [4 МІО 3.2]; <i>визначає досягнення</i> в художньо-творчій діяльності однолітків, виявляючи об'єктивність і доброзичливість у висловлюваннях [4 МІО 3.1]; обговорює з іншими враження від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності, поважаючи уподобання та інтереси інших; ділиться своїми спостереженнями у довкіллі та соціумі [4 МІО 3.3]; <i>знаходить</i> просту мистецьку інформацію (підручники, енциклопедії; аудіо- та відеозаписи, інтернет-ресурси тощо), ділиться нею з іншими, пояснює свої уподобання; [4 МІО 3.2]; [4 МІО 3.3]; <i>бере участь</i> у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, інсценізаціях народних обрядів, артмобах, тижнях мистецтва тощо), колективних творчих проєктах, зокрема із використанням засобів різних видів мистецтва і художньо-творчої діяльності [4 МІО 3.3]; <i>виконує різні дії / ролі</i> в колективному творчому процесі; <i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці, <i>виявляє повагу</i> до інших [4 МІО 3.3].</p>	<p>Презентація власних творчих досягнень. Оцінювання власної творчості за поданими орієнтирами. Відстоювання права на самовираження. Виховні ситуації на основі творів мистецтва (обговорення сюжетів, характерів, вчинків, дій персонажів, створюваних мистецькими засобами). Порівняння сюжетів, вчинків тощо персонажів творів з життєвими ситуаціями. Оцінювання творчих здобутків однолітків. Колективне виконання творчого задуму. Оцінювання і самооцінювання у колективній творчості. Робота з найпростішими джерелами інформації. Участь у шкільних мистецьких заходах. Участь в оформленні художніми засобами немистецьких заходів (олімпіад, тематичних ранків, спортивних змагань тощо). Дотримання правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації. Партнерство на сцені (у виконавській музичній або театральній творчості).</p>

**Типова освітня програма,
розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна (3-4 кл.)**

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
1.	2.
1. Змістова лінія «Художньо-практична діяльність»	
<p>Добирає засоби і способи для творення художнього образу.</p>	<p style="text-align: center;">Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор), <i>добирає</i> засоби виразності (темп, динаміку, штрихи), необхідні для відтворення настрою, характеру; <i>стежить</i> за точністю інтонування, чіткістю дикції (вимови); <i>виконує</i> прості канони [4 МИО 1-1.1-1]; - <i>стежить</i> за співацькою поставою, диханням [4 МИО 1-1.1-2]; - <i>грає</i> в ансамблі нескладні композиції (трикутники, бубни, сопілка (як індивідуальний інструмент), ксилофон, синтезатор тощо) [4 МИО 1-1.1-3]; - самостійно <i>добирає</i> тембр музичного інструмента для передачі відповідного образу, пояснює свій вибір [4 МИО 1-1.1-4]; - <i>орієнтується</i> в нотному записі, необхідному для виконання [4 МИО 1-1.1-5]; - <i>читає</i> і <i>виконує</i> найпростіші ритмічні партитури, зокрема в різних темпах та динаміці [4 МИО 1-1.1-6]; - <i>виконує</i> прості площинні живописні та графічні зображення [4 МИО 1-1.1-7]; - <i>ліпить</i> із пластичних матеріалів різними (простими) прийомами і способами, <i>створює</i> прості об'ємні композиції [4 МИО 1-1.1-7]; - <i>виконує</i> замальовки з натури та за уявою [4 МИО 1-1.1-7]; - <i>добирає</i> художні матеріали, відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-ужиткове), у якому працює [4 МИО 1-1.1-8]; - <i>здійснює</i> елементарну стилізацію форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-ужиткового мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо) [4 МИО 1-1.1-9]; - <i>самостійно створює</i> просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну), <i>використовує</i> всю площину аркуша [4 МИО 1-1.1-10]; - <i>визначає</i> головне і другорядне в композиції, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів, <i>добираючи</i> відповідні засоби та способи [4 МИО 1-1.1-10]; - <i>використовує</i> елементарні закони перспективи (одне за іншим; ближче – більше та яскравіше, далі – менше та блідіше), передаючи плановість простору в площинних зображеннях [4 МИО 1-1.1-10]; - <i>обирає</i> формат аркуша (прямокутник, квадрат, коло) для кращого втілення задуму [4 МИО 1-1.1-11]; - <i>користується</i> художніми матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо [2 МИО 1-1.1-13]; - <i>вирізує, конструює та створює</i> прості композиції з паперу, художніх, природних та різних підручних матеріалів, самостійно <i>добирає</i> складові композиції [4 МИО 1-1.1-14]; - <i>дотримується</i> охайності, правил техніки безпеки [4 МИО 1-1.1-15]; - <i>організовує</i> робоче місце [4 МИО 1-1.1-16]; - <i>виконує</i> нескладні ролі (у тому числі пісні «у ролях»), <i>добирає</i> засоби вираження (темп, тембр голосу, динаміку, рухи, міміку) [4 МИО 1-1.1-17];

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>грає</i> елементарні театральні етюди (самостійно <i>обирає</i> відомих персонажів та <i>перевтілюється</i> у них, зокрема <i>імітує</i> характерні рухи, ходу, звуки тощо) [4 МІО 1-1.1-18]; - <i>вправляється</i> над інтонацією, мовленням, диханням; дикцією, мімікою, жестами [4 МІО 1-1.1-19]; - <i>дотримується</i> загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо)[4 МІО 1-1.1-20]; - <i>рухається</i> під музику, <i>добираючи</i> відомі танцювальні елементи (народні, сучасні); <i>узгоджує</i> свої рухи з музичним супроводом (співом), <i>орієнтується</i> у просторі [4 МІО 1-1.1-21]
Експериментує, використовуючи відомі техніки художньо-творчої діяльності, зі звуками, ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо, поєднуючи елементи для втілення ідеї в художньому образі.	<p style="text-align: center;">Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>придумує</i> образи, використовуючи знайомі засоби та способи творення образів (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори тощо), якими може виразити свої почуття та емоції, застосовує їх окремо чи у поєднанні, <i>не боїться творити</i> [4 МІО 1-1.2-1]; - <i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах [4 МІО 1-1.2-2]; - <i>створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні, самостійно <i>добирає</i> інструменти для супроводу [4 МІО 1-1.2-3]; - <i>створює</i> фрагментарні зображення в процесі експериментування з кольорами, лініями, формами тощо [4 МІО 1-1.2-4]; - <i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести) [4 МІО 1-1.2-5]; - <i>експериментує</i> з утіленням одного образу засобами різних видів мистецтва [4 МІО 1-1.2-6]; - елементарно <i>стилізує</i> форми оздоблювальних елементів різних видів декоративно-ужиткового мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо) [4 МІО 1-1.2-7]; - <i>ліпить</i> із пластичних матеріалів різними (простими) прийомами і способами [4 МІО 1-1.2-8]
Спостерігає за навколишнім світом, фіксує в різний спосіб цікаві явища; використовує їх у творчій діяльності; пропонує ідеї оздоблення місця, де навчається, живе; реалізує їх самостійно або за допомогою інших осіб.	<p style="text-align: center;">Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>досліджує довкілля, виявляє</i> цікаві, незвичайні об'єкти для створення художніх образів, <i>фіксує</i> їх у різний спосіб (фото, аудіо, відеозйомка, замальовки тощо) [4 МІО 1-1.3-1]; - <i>створює</i> елементи композиції / декору для оформлення середовища, в якому живе і навчається; за потреби, використовує побачене і почуте в художньо-творчій діяльності [4 МІО 1-1.3-2]; - <i>організовує</i> середовище навколо себе: <i>пропонує</i> ідеї його оформлення. можливі засоби їх художнього втілення та реалізовує їх [4 МІО 1-1.3-3].
Розпізнає власні емоції від сприйняття мистецьких творів, обирає твори і види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; пояснює, від чого одержує насолоду у власній творчості.	<p style="text-align: center;">Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>визначає</i> улюблені види мистецької діяльності, займається ним/ними у вільний час для задоволення; <i>пояснює</i>, від чого одержує насолоду у своїй творчості [4 МІО 1-3.4-1]; - <i>розпізнає і виражає</i> власні емоції від художньої творчості [4 МІО 1- 3.4-2]; - <i>обирає</i> види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою, <i>виявляє</i> свої почуття та емоції у творчості [4 МІО 1-3.4-3].
<p>Пропонований зміст</p> <p>Спів (створення образу, настрою; добір засобів виразності). Виконання простих канонів. Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, гра в ансамблі (зокрема за ритмічними партитурами) тощо. Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах. Ознайомлення з нотною грамотою, необхідною для виконання.</p> <p>Малювання графічними та живописними матеріалами. Добір і використання різних відомих засобів образотворчої виразності для створення візуальних образів. Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна, об'ємна), відтворення плановості простору в</p>	

площинних зображеннях. Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів. Вирізування, конструювання з паперу та інших підручних матеріалів. Робота з природними матеріалами. Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-ужиткового мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо). Ліплення з пластичних матеріалів різними (простими) прийомами і способами. Прикрашання місця, де учень/ учениця навчається, живе. Організація робочого місця. Дотримання охайності та правил техніки безпеки.

Інсценізація, найпростіші театральні етюди (створення театралізованих образів, зокрема під час рольового виконання пісні). Відтворення елементарних танцювальних елементів. Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести). Використання видів мистецької діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.

2. Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва»

1	2
<p>Сприймає твори різних видів мистецтва і проявляє емоційно-ціннісне ставлення до них у різний спосіб; зосереджує увагу на деталях; пояснює, що подобається у творі, а що ні, визначає відомі засоби художньої виразності.</p>	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>сприймає</i> твір мистецтва, <i>виявляє здатність</i> цілісно охопити увагою художній твір, зосереджує увагу на деталях; вербально <i>характеризує</i> побачене (почуте) [4 МІО 2-2.1-1]; - <i>добирає</i> слова для характеристики власних емоцій та вражень; <i>пояснює</i>, що подобається у творі, а що – ні, визначає відомі засоби художньої виразності [4 МІО 2-2.1-2]; - <i>порівнює</i> музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля [4 МІО 2-2.1-3]; - <i>порівнює</i> засоби виразності різних видів мистецтва (музичного, візуальних, кіно) у створенні аналогічних образів (зокрема персонажів казок) [4 МІО 2-2.1-4]; - <i>порівнює</i> природні форми, образи довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням [4 МІО 2-2.1-5]; - <i>відтворює</i> емоційні враження від твору мистецтва різними художніми засобами [4 МІО 2-2.1-6].
<p>Вирізняє елементи художньої мови, характерні для різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театральне, хореографічне тощо).</p>	<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>розрізняє</i> види мистецтва; мистецькі професії, пов'язані з цими видами мистецтва [4 МІО 2-2.2-1]; - <i>розпізнає</i> елементи художньої мови творів музичного мистецтва для характеристики художнього образу: <i>характеризує</i> мелодію, темп, динаміку, ритм, регістр, характер музичної інтонації; тембр та склад виконавців (соліст, хор, оркестр, деякі тембри музичних інструментів), лад (мажор, мінор), прості музичні форми (двочастинна, тричастинна, рондо, варіації) [4 МІО 2-2.2-2]; - <i>розпізнає</i> елементи художньої мови творів образотворчого мистецтва для характеристики художнього образу: кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), елементи композиції твору (центр, головне і другорядне, симетрію та асиметрію) [4 МІО 2-2.2-3]; - <i>розпізнає</i> елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, музичне оформлення театрального/ екранного твору [4 МІО 2-2.2-4]; - <i>розпізнає та характеризує</i> художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо) [2 МІО 2-2.2-5];

	<p>- <i>розрізняє</i> різновиди образотворчого (живопис, графіка, скульптура); музичного (вокальна, інструментальна), театрального (драматичний, ляльковий, музичний) мистецтва, хореографії (народна, класична, сучасна) та кіно (кінофільм, мультфільм) за їхніми характерними виражальними засобами [4 МИО 2-2.2-6];</p> <p>- <i>розпізнає</i> за характерними ознаками деякі жанри музичного (пісня, танець, опера, балет тощо) та образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (красвид), натюрморт, анімалістичний тощо); види орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка), види анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна), деякі танці – народні і сучасні [4 МИО 2-2.2-7].</p>
<p>Розпізнає власні емоції від сприйняття мистецьких творів, обирає твори і види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; пояснює, від чого одержує насолоду у власній творчості.</p>	<p>Учень / учениця:</p> <p>- <i>визначає</i> улюблені твори мистецтва та <i>рекомендує</i> їх іншим [4 МИО 2-3.4-1];</p> <p>- <i>пояснює</i>, що подобається (чи не подобається) у творі мистецтва [4 МИО 2-3.4-2];</p> <p>- <i>вирізняє</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його / її настрій; характеризує власні емоції [4 МИО 2-3.4-3].</p>
<p>Пропонований зміст</p> <p>Сприймання творів різних видів мистецтва. Вербальна характеристика змісту (крім творів інструментальної музики), вражень, емоцій, які вони викликали, виявлення особистісного ставлення до них (відповідно до віку). Характеристика ролі засобів виразності у створенні художнього образу. Порівняння можливостей втілення аналогічних образів у різних видах мистецтва; порівняння природних форм, образів доквілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.</p> <p>Ознайомлення з різновидами образотворчого (живопис, графіка, скульптура), музичного (вокальна, інструментальна), театрального (драматичний, ляльковий, музичний) мистецтва, хореографії (народна, класична, сучасна) та кіно (кінофільм, мультфільм).</p> <p>Ознайомлення з деякими жанрами музичного (пісня, танець, опера, балет тощо) та образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (красвид), натюрморт, анімалістичний тощо); видами орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка), видами анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна) та деякими танцями – народними і сучасними.</p> <p>Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення та поліпшення емоційного стану.</p>	
<p>3. Змістова лінія «Комунікація через мистецтво»</p>	
<p>1</p>	<p>2</p>
<p>Оцінює власну творчість за визначеними орієнтирами; визначає за допомогою вчителя необхідні для самовдосконалення дії; відстоює своє право на самовираження.</p>	<p>Учень / учениця:</p> <p>- <i>характеризує</i> власну творчість за поданими орієнтирами, <i>пояснює</i>, що вдалося чи не вдалося [4 МИО 3-3.1-1];</p> <p>- <i>аналізує</i> свої досягнення, свої сильні сторони, <i>обирає</i> (з допомогою вчителя/ вчительки) спосіб удосконалення та може пояснити свій вибір [4 МИО 3-3.1-2].</p>
<p>Презентує створені художні образи, пояснює свій задум, відстоює думку.</p>	<p>Учень / учениця:</p> <p>- <i>представляє</i> результати власної творчості (співає улюблені пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні твори образотворчого мистецтва тощо) перед рідними, однолітками [4 МИО 3-3.2-1];</p> <p>- <i>пояснює</i> свій задум, <i>захищає</i> свою позицію [4 МИО 3- 3.2-2].</p>

<p>Бере участь у колективних творчих проєктах, виконує різні дії / ролі у творчому процесі; обговорює з іншими враження від сприймання мистецтва та творчої діяльності, поважаючи вибір інших осіб.</p>	<p style="text-align: center;">Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>виявляє та обговорює</i> інформацію, отриману від сприймання творів мистецтва, ділиться своїми спостереженнями [4 МИО 3-3.3-1]; - <i>знаходить</i> просту мистецьку інформацію (підручники, енциклопедії; аудіо- та відеозаписи, інтернет-ресурси тощо), ділиться нею з іншими, пояснює свої вподобання [4 МИО 3-3.3-2]; - <i>ділиться</i> власними враженнями від творів різних видів мистецтва [4 МИО 3-3.3-3]; - <i>бере участь</i> у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, інсценізаціях, елементах народних обрядів, артмобах тощо), <i>виконує</i> різні дії / ролі у творчому процесі [4 МИО 3-3.3-4]; - <i>бере участь</i> у колективних творчих проєктах, зокрема із використанням засобів різних видів мистецтва (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій, виставки творів тощо [4 МИО 3-3.3-5]; - <i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці, <i>виявляє повагу</i> до інших [4 МИО 3-3.3-6].
<p>Пропонований зміст Виховні ситуації на основі творів мистецтва. Презентація та характеристика власних творчих досягнень. Колективне виконання творчого задуму. Проведення шкільних мистецьких заходів. Правила творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>	

**Методичні рекомендації для вчителів мистецтва
щодо організації освітньої діяльності школярів 4 класів
з інтегрованого курсу «Мистецтво»
(Витяг із Методичних рекомендацій
щодо викладання мистецтва в початковій школі)**

Організація освітньої діяльності у 4 класах закладів загальної середньої освіти здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Концепції Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>), Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018 та типових освітніх програм (наказ МОН України від 20.04.2018 № 407).

Нова українська школа приділяє вагомому увагу розвитку творчості (креативності) та емоційного інтелекту — якостей особистості, необхідних їй упродовж життя (за даними висновків світових експертів) та визначених Законом України «Про освіту» (стаття 12), якостей, що активно розвиваються у процесі різних видів мистецької діяльності: спів, малювання, гра на дитячих музичних інструментах, імпровізація, інсценізація, активне сприймання творів мистецтва для розуміння їхнього впливу на людину. У Державному стандарті початкової освіти та типових освітніх програмах (мистецька освітня галузь) зроблено вагомий акцент на формування в межах цієї освітньої галузі таких мистецьких умінь, які б ефективно сприяли розвитку дитячої творчості, творчому та особистісному самовираженню, активному (діяльнісному) збагаченню емоційного досвіду.

Згідно з положеннями Закону «Про освіту» та в процесі реалізації концепції Нової української школи в новому навчальному році здійснюється упровадження нового змісту освіти в початковій школі в 4 класах.

Упродовж навчання у 4 класі в дітей мають системно формуватися виконавські уміння та навички, характерні для кожного окремого виду художньої діяльності: опанування графічних, живописних, декоративних технік, знайомство з правилами композиції, кольорознавства, ліплення тощо (з образотворчого мистецтва); формування вокальних та хорових навичок (з музичного мистецтва); набуття елементарних акторських та хореографічних умінь під час театралізацій, інсценізацій, рольових ігор, рухів під музику тощо.

Водночас в контексті інтегрованого навчання відбувається формування поліхудожніх умінь та якостей (здатність до порівняння мови різних видів мистецтва, відтворення різних явищ через музичні

інтонації, малюнок, рух, жест, «оживлення» творів образотворчого мистецтва, візуалізація музики тощо). Формування кожного із зазначених вище мистецьких умінь потребує особливого фахового педагогічного підходу.

Необхідною умовою реалізації завдань мистецької освітньої галузі є дотримання інтегративного підходу у навчанні, який може розглядатися у декількох значеннях:

— (у вузькому) через узгодження програмового змісту в межах галузі між різними навчальними предметами (за умови автономного викладання «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво»);

— (у широкому) через узгодження предметів мистецької освітньої галузі зі змістом інших освітніх галузей (наприклад, сприймання музичного твору, мультфільму тощо на заняттях з вивчення мови), за умови дидактичної доцільності та коректності використання того чи іншого матеріалу.

Акцентування освіти на реалізацію компетентнісного підходу зумовлює рельєфне визначення компетентностей, які формуються засобами мистецтва, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; оцінювання власної художньо-творчої діяльності (вільне володіння державною мовою / здатність спілкуватися рідною);
- здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, запису ритму тощо) (математична компетентність);
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (компетентності у галузі природничих наук, техніки та технологій, екологічна компетентність);
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (інформаційно-комунікаційна компетентність);
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (навчання впродовж життя);
- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашанні середовища, де живе та навчається; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей);
- виявлення шани до народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (культурна компетентність);
- прояву бажання ділитися своїми творчими ідеями; творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (підприємливість та фінансова грамотність);
- сприяння і підтримка бажання впроваджувати нові ідеї (інноваційність).

Формування ключових компетентностей має відбуватися **системно і природно** упродовж усього періоду навчання на уроках (чи у певних навчальних ситуаціях), де це педагогічно доцільно: учитель має застосовувати свій методичний інструментарій тільки **у контексті реалізації завдань мистецької освітньої галузі**, тільки через відповідні мистецькі трактування і приклади.

При організації освітнього процесу в карантинних умовах має забезпечуватись:

— соціальне дистанціювання;

— мінімізація переміщення здобувачів освіти та комунікація між ними в межах закладу освіти;

— дотримання нормативів наповнюваності класів та інших вимог законодавства про освіту.

Уроки мистецтва можуть вивчатись через організацію дистанційного навчання за допомогою:

- поєднання онлайн-занять через Zoom, Skype, Instagram, Google, Hangouts;
- заздалегідь записаних відеоуроків, презентацій від вчителів чи із зовнішніх освітніх ресурсів;
- ретельно підібраних завдань для самостійної роботи із подальшою перевіркою;
- використання безкоштовних вебсерверів та платформ, наприклад, Google, Classroom, Moodle, Microsoft Teams.

Для організації асинхронного навчання однією із найпопулярніших нині платформ для дистанційного навчання є Google Classroom/Google Клас.

За допомогою Google Клас учитель може швидко створювати, урізноманітнювати й упорядковувати завдання; встановлювати зворотний зв'язок; легко спілкуватися з усім класом та з кожним учнем/ученицею окремо.

Усі виконані завдання учнів автоматично зберігаються на Google Диску, що дозволяє за потреби неодноразово переглядати їх. У Google Класі можна працювати з Google Документами, Google Диском, Gmail, YouTube, завантажувати аудіо- та відеоматеріали.

Учителі можуть робити оголошення, ставити запитання, коментувати роботу учнів у реальному часі, а також відслідковувати виконання завдань, перевіряти та оцінювати роботу школярів.

На сторінці завдань міститься інформація про те, яку саме роботу четвертокласникам потрібно виконати. Для учнів Google Клас веде облік виконаних та невиконаних завдань, а також оцінок та коментарів.

Нині існує достатня кількість сервісів обміну повідомленнями, як-от: WhatsApp, Viber, Messenger тощо. Будь-який з них можна ефективно використати і для дистанційного навчання мистецтва.

Система оцінювання результатів навчання в мистецькій освітній галузі ґрунтується на позитивному ставленні до кожного учня (учениці). Оцінюється не рівень недоліків і прорахунків, а рівень прогресу особистісних досягнень, тому критерієм перевірки та оцінювання результатів мистецької освіти є динаміка особистісного розвитку учня (учениці).

Безперечно, певну роль у мистецькій сфері відіграють спеціальні художні здібності (музичний слух, вокальні дані, відчуття ритму, кольору, пропорцій, симультанне образне сприймання тощо), які можуть впливати на освітні результати учнів. Утім для створення об'єктивності системи оцінювання перевірка має інтегрувати такі показники:

— ставлення дитини до мистецької діяльності, її активність та ініціативність, її особистісний ріст у порівнянні з її попередніми досягненнями (формувальне оцінювання);

— досягнення дитини у різних видах діяльності відповідно до показників успішності, визначених освітньою програмою (підсумкове оцінювання).

Формувальне оцінювання здійснюють з метою отримання інформації про досягнення учнів задля прийняття рішень про наступні кроки в навчанні як учителем, так і учнем. Ефективність формульованого оцінювання забезпечується його безперервністю та партнерською взаємодією учасників освітнього процесу.

Формувальне оцінювання ґрунтується на критеріях, що визначаються вчителем із поступовим залученням до цього процесу учнів для кожного виду роботи та виду навчальної діяльності.

Враховуючи рівень сформованості умінь вчитися, навичок самооцінювання та взаємооцінювання, умінь визначати для себе певні завдання, робити вибір, пропонуємо залучати четвертокласників до складання/коментування інструкцій завдань, опису способу його виконання, очікуваного результату (продукту) та характеристик, яким він має відповідати.

Радимо спонукати учнів до аргументованого самооцінювання і взаємооцінювання з визначенням того, що дозволило досягти успіху чи що призвело до утруднень. Формувальне оцінювання здійснюється шляхом: постійного педагогічного спостереження учителя за навчальною та іншими видами діяльності учнів та коментарів самого учня, інших учнів, учителя; застосування різних прийомів отримання зворотного зв'язку щодо сприйняття, розуміння, застосування учнями навчального матеріалу; визначення динаміки нарощування якісних показників результатів навчання у поточній навчальній діяльності; поточного аналізу змістового накопичення учнівського портфолію; самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів; співбесід із батьками учнів задля врахування їхньої думки щодо особистісного розвитку та соціалізації тощо.

Оцінювання особистих мистецьких досягнень учня відбувається вербально відповідно до шкали оцінювання у свідості досягнень: має значні успіхи; демонструє помітний прогрес; досягає результату з допомогою вчителя; потребує значної уваги і допомоги.

Художньо-творча діяльність на уроці

Музичне мистецтво як складова у мистецькій художньо-творчій діяльності школярів

У художньо-творчій діяльності з музичного мистецтва необхідно приділяти увагу формуванню вокальних навичок дітей (зокрема, співу в унісон). При цьому зазначимо, що використання електронного супроводу («мінус» — фонограм) доцільне лише на завершальному етапі вивчення вокального твору.

Важливим акцентом у діяльності педагога залишається розвиток ритмічного чуття, який здійснюється через створення ритмічного супроводу до власного співу, гри на елементарних музичних інструментах (в тому числі, в ансамблі), хореографічних рухах під музику тощо.

На уроках мистецтва необхідно давати учням можливість у виявленні власної музичної творчості через імпровізації, створення ритмічних послідовностей, мелодій тощо. Звертаємо увагу, що знайомство учнів з музичною (а також нотною) грамотою має відбуватися природно, у безпосередній музичній діяльності — співі, грі на елементарних музичних інструментах тощо. Набуття елементарних умінь з театрального та хореографічного мистецтва має відбуватися природно у тісному зв'язку з іншими видами діяльності: рухи під музику, інсценізація творів мистецтва тощо.

Образотворче мистецтво як складова у мистецькій художньо-творчій діяльності школярів

В образотворчій діяльності учні, на основі вже отриманого художнього досвіду, мають системно та послідовно опановувати секрети мови візуальних мистецтв, зокрема різні живописні та графічні техніки, способи ліплення, деякі техніки декоративно-ужиткового мистецтва, знайомитися з елементарними законами композиції, перспективи, основами кольорознавства, способами стилізації тощо.

Для досягнення поставлених завдань педагогу необхідно не тільки запропонувати відтворити той чи той зразок, а й сприяти розвитку творчості дитини: показати варіативність виконання завдання в межах поставленої навчальної мети; запропонувати можливість додавання елементів (тих, що відрізняються від запропонованого зразка) у власну композицію тощо.

Водночас у контексті інтегрованого навчання відбувається формування поліхудожніх умінь та якостей (здатність до порівняння мови різних видів мистецтва, відтворення різних явищ через музичні інтонації, малюнок, рух, жест, «оживлення» творів образотворчого мистецтва, візуалізація музики тощо).

Сприймання (інтерпретація) творів мистецтва на уроках

У процесі аналізу — інтерпретації творів мистецтва слід привчати уважно слухати та споглядати твори мистецтва, висловлювати власні враження, розширювати словниковий запас учнів для характеристики мистецьких творів, шукати зміст, розуміти, яким чином він розкривається (через характеристики художньої мови).

Водночас у процесі обговорення не слід вдаватися до суто мистецтвознавчого аналізу, а застосовувати різні методичні прийоми та методи для зацікавлення учнів та їх занурення у зміст твору. Системно і послідовно потрібно привчати дітей визначати, описувати емоційні стани, викликані почутим, побаченим, формувати культуру емоційного сприймання й реагування на твір мистецтва.

Окрім того, важливо привчати дітей не тільки творити і самовиражатися, а й презентувати результати власної творчості, брати участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), а з часом виявляти ініціативу їх створення, спілкуватися з друзями та знайомими про мистецтво.

Мистецька комунікація на уроках

При організації мистецької комунікації відбувається вплив мистецтва на особистість; діалог у мистецтві; емоційне та раціональне в мистецтві. Учні дізнаються про форми зберігання мистецтва: усна традиція, запис художнього тексту (нотного, хореографічного, літературного тощо), екранізація, аудіо-, фото-, відеофіксація, музейний простір, колекціонування тощо; знайомляться з медіатекстом; пізнають сучасні способи і засоби художньої комунікації; навчаються оцінювати власні мистецькі роботи та роботи своїх однолітків.

Звертаємо увагу, що типові освітні програми дають можливість учителю, зважаючи на їхні вимоги та орієнтовний зміст, самостійно визначати тематику навчання, обсяг годин на вивчення окремої теми, поурочний розподіл опанування кожної теми тощо. Програма передбачає творче ставлення педагога до змісту і технологій навчання, добору навчального художнього матеріалу: кожен учитель/вчителька має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та виконання учнями, орієнтуючись на критерій їх високої художньої якості, тематику, цікавість для учнів і відповідність їхньому віку. Вищезначене відображається у календарно-тематичному плані педагога на навчальний рік, відповідно до якого він (вона) здійснює навчання здобувачів освіти.

Календарно-тематичне та поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є **індивідуальною справою вчителя**. Встановлення універсальних у межах закладу загальної середньої освіти міста, району чи області стандартів таких документів є неприпустимим.

Автономія вчителя має бути забезпечена академічною свободою, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільним вибором форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, розробленням та впровадженням авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання. Вчитель має право на вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників.

При розробленні календарно-тематичного, системи поурочного планування вчителю/вчительці необхідно самостійно вибудовувати послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи при цьому послідовність розгортання змісту в обраному ними підручнику. Вчитель може самостійно переносити теми уроків, відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем. Адміністрація закладу загальної середньої освіти або працівники методичних служб можуть лише надавати методичну допомогу вчителю з метою поліпшення освітнього процесу, а не контролювати його.

Тематичне наповнення уроків мистецтва 4 класу за підручником Кондратової Л.Г.

У четвертому класі весь навчальний матеріал поділено на чотири навчальні теми: дві у I семестрі — «Образи природи в мистецтві» (16 годин), «Художні образи людей і тварин у мистецтві» (16 годин) та дві у II семестрі — «Художні образи народного мистецтва» (20 годин), «Художні образи в театрі, хореографії, кіно, цирку» (18 годин).

Перша тема «Образи природи в мистецтві» (16 годин) має 16 уроків: 8 уроків музичного мистецтва та 8 уроків образотворчого мистецтва, що органічно поєднують у собі інтеграцію з іншими видами мистецтва.

У сфері музичного мистецтва учні опановують: поняття музичний образ, образ осені в музиці, явища природи в музиці, жанри прелюдія, сюїта, знайомляться з інструментом гітара, поняттям симфонічний оркестр. Учні пізнають поняття елементи музичної мови, кульмінація музичного твору, пасторальна музика. Протягом вивчення теми повторюють та ознайомлюються з поняттям інструментальна та вокальна музика, різновидами вокальної музики залежно від виконавців: сольна, ансамблева і хорова, поняттям динаміка як елемент засобів виразності. Учні удосконалюють елементарне музикування на металофоні, синтезаторі, виконують пластичну імпровізацію та вигадують рухи до танцю-імпровізації.

Основними видами діяльності при цьому є практичні завдання з музикування, вокально-хорові вправи та виконання пісень під акомпанемент та фонограму, музичне сприймання та аналіз творів музичного мистецтва, різноманітні види імпровізацій: інтонаційно-мелодична, пластична, ритмічна.

Школярі протягом вивчення теми виконують пісні «у ролях», розігрують сценки, відтворюючи образ мімікою, пластикою рухів, навчаються виконувати прості ритмічні послідовності, виконувати в ансамблі прості композиції та роблять проби у сфері пластичної імпровізації.

У сфері образотворчого мистецтва учні опановують: поняття художній образ у візуальних мистецтвах, знайомляться з образом Осені в картинах художників-графіків, вивчають види графіки, опановують поняття елементи мови графіки. Упродовж вивчення теми учні опановують поняття станкова та прикладна графіка, знайомляться з видами штрихування, поняттям образи-пейзажі, пізнають різновиди композицій у живописних творах, знайомляться з поняттям просторова композиція, дізнаються, що таке три плани в просторових композиціях, центр композиції. Учні набувають навичок створення просторової композиції в жанрі осінній пейзаж. Пізнають поняття марина, дізнаються про особливості кольорів живопису, пізнають колір як засіб живопису. Школярі набувають навичок виконання вправ на кольорову розтяжку в один і два кольори та відтінки кольорів, створюють морський пейзаж. Протягом вивчення теми учні пізнають різницю між статичними і динамічними композиціями, зображають глибину простору, створюють просторову пейзажну динамічну композицію з дотриманням законів перспективи. Протягом вивчення теми учні пізнають поняття натюрморт, багатоплановість композиції в натюрморті, навчаються малювати квіти.

Друга тема «Художні образи людей і тварин у мистецтві» (16 годин) має 16 уроків: 8 уроків музичного мистецтва та 8 уроків образотворчого мистецтва, що органічно поєднують у собі інтеграцію з іншими видами мистецтва.

У сфері музичного мистецтва учні опановують: поняття вокальна музика із супроводом та без супроводу, фортепіанна музика, поняття тембр голосу, знайомляться з різновидами тембрів голосів. Під час вивчення теми розглядають особливості образів людей в інструментальній музиці, різновиди інструментальної музики за кількістю виконавців. Учні пізнають поняття програмна та непрограмна інструментальна музика. Відбувається знайомство з поняттям духовий оркестр. Пізнають особливості тембрів інструментів оркестру. Учні знайомляться з поняттям дитяча казка-балет, поняття вальс, знайомляться з історією вальсу як жанру, пізнають особливості колядок, шедрівок. Основними видами діяльності впродовж вивчення теми є практичні завдання з виконання пластичних імпровізацій до казкового сюжету, створення власної поспівки на віршований текст, набуваються навички музикування, досвід виконання пісень під акомпанемент та фонограму.

У сфері образотворчого мистецтва учні опановують: поняття портрет, знайомляться з видами портретів, портретів жінок, чоловіків та дітей, навчаються малювати образ людини на увесь зріст. Діти пізнають поняття анімалістичний жанр, переглядають та аналізують картини анімалістичного жанру українських художників. Учні опановують художні образи людей і тварин у скульптурі та пізнають засоби художньої виразності скульптури. Протягом вивчення теми акцентується увага на мистецтві будівництва парків, прикладах садово-паркової архітектури, малих архітектурних форм у парку. Вивчають, що таке фасад, ознайомлюються з прикладами архітектурних споруд, аналізують частини будинку. Розглядають поняття художня фотографія, фотохудожник, різновиди фотографій та отримують поради від майстрів, вивчають художні різдвяні та новорічні образи.

Третя тема «Художні образи народного мистецтва» (20 годин) має 20 уроків: 10 уроків музичного мистецтва та 10 уроків образотворчого мистецтва, що органічно поєднують у собі інтеграцію з іншими видами мистецтва.

У сфері музичного мистецтва учні опановують: різновиди музики — професійну, народну, професійну в народному дусі; образи рідного краю у музичному мистецтві. Учні вивчають особливості історичних

пісень, знайомляться із класифікацією народних українських родинно-побутових пісень, вокально-хореографічних композицій. Протягом вивчення теми відбувається знайомство з особливостями народних дитячих пісень, дитячим фольклором. Розкриваються особливості та характерні риси ліричних і характерні ознаки жартівливих пісень. Відбувається знайомство з художніми образами українських народних пісень та професійних музичних творів, весняними календарними піснями та обрядами, музичною формою рондо. Основними видами діяльності є практичні завдання з виконання рухів під музику, створення пластичних імпровізацій, музикування на шумових інструментах, удосконалення досвіду аналізу творів мистецтва, інсценування, виконання пісень під акомпанемент та фонограму.

У сфері образотворчого мистецтва учні опановують: різновиди творів візуального мистецтва — професійні, народні аматорські, професійні (стилізовані) в народному дусі. Учні пізнають історію народу в візуальних творах. Першою сторінкою є історичний живопис, другою сторінкою — твори живопису, третьою сторінкою — архітектурні шедеври. Протягом чверті учні вивчають особливості побутової тематичної композиції в живописі. Відбувається знайомство з українськими народними іграшками як національного надбання. Учні ознайомлюються з народними ремеслами та художніми промислами, пізнають образи в керамічних виробках народних іграшок. Учні пізнають професійні твори та твори народних майстрів у візуальних мистецтвах. Відбувається знайомство з образами весни та весняними мотивами в народних ремеслах та художніх промислах. Поняття батик. Протягом вивчення теми учні зустрічаються з народними майстрами, які працюють у різних видах художніх промислів. Опановують поняття бісероплетіння, поняття намисто. Протягом вивчення теми відбувається знайомство з мистецтвом витинанки. Основними видами діяльності є практичні завдання зі створення декоративного розпису, витинанки, ліплення, композицій, удосконалюються практичні навички спілкування з різними видами художніх промислів у процесі художньо-творчої діяльності, сприймання та інтерпретації творів різних видів художніх промислів та ремесел та здійснення комунікації через мистецтво.

Четверта тема «Художні образи в театрі, хореографії, кіно, цирку» (16 годин) має 16 уроків: 8 уроків музичного мистецтва та 8 уроків образотворчого мистецтва, що органічно поєднують у собі інтеграцію з іншими видами мистецтва.

У сфері музичного мистецтва учні опановують: поняття народний і сценічний танець, відбувається знайомство із поняттям опера. В ході знайомства з поняттям балет учні пізнають абетку балету: основні поняття та назви номерів балету, опановують поняття лібрето. Під час організації подорожі на тему «Мистецька мозаїка» в Країну образотворчого мистецтва відбувається знайомство учнів із різновидами танців на різних станціях (побутові танці, старовинні танці, сучасні танці). Учні знайомляться з видами театрів, поняттям пантоміма, особливостями театру пантоміми. Відбувається знайомство з розмаїттям жанрів кіномистецтва, етапами створення кінофільму, учні дізнаються, як створюється дитячий фільм. Відбувається знайомство з професією звукорежисера, пізнання технології озвучення мультфільму. Учні пізнають поняття циркове мистецтво та його особливості, ознайомлюються з калейдоскопом музики до циркових вистав. Серед практичних видів робіт провідними стають інсценування, створення імпровізацій, композицій, робота над аналізом театральної музики та музики до мультфільмів.

У сфері образотворчого мистецтва учні опановують: танець як вид мистецтва хореографії, переглядають виставку робіт на тему «Український танець». Протягом вивчення теми відбувається знайомство з образами балету в творах мистецтва. В гостях у майстра з виготовлення ляльок учні дізнаються про поняття силует. Під час подорожі «Мистецька мозаїка» в Країну образотворчого мистецтва, де живуть незвичайні техніки малювання, учні опановують малювання крапками, бризками та малювання на зібганому папері. В ході вивчення теми діти пізнають театральні образи та розглядають їхнє відображення в візуальних мистецтвах, а також живописні твори, які пов'язані з театральним мистецтвом. Учні знайомляться з художніми образами в кіномистецтві, поняттям комп'ютерна графіка, пізнають професію дизайнера в кіномистецтві. Школярі ознайомлюються з палітрою образів у мультфільмах, переглядають галерею казкових образів та приклади 3-D їхніх зображень у сучасних мультфільмах. Відбувається знайомство з цирковими образами в живописі та графіці. Практичну роботу спрямовано на створення ескізів театральних героїв, створення образів балеринки, афіші для дитячого кінофільму тощо.

Протягом навчального року педагог має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та співу, орієнтуючись на навчальну тематику та критерій їх високої художньої якості, а також розробляти художньо-практичні та ігрові завдання для учнів, враховуючи мету уроку, програмні вимоги, дбаючи про цілісну драматургію уроку.

Предмети мистецтва в загальноосвітній школі мають важливе естетико-виховне спрямування, якому підпорядковуються дидактичні завдання, тому вчитель має сприяти зростанню в учнів інтересу до мистецтва, розвитку здатності емоційно реагувати на художні твори і знаходити в них особистісний зміст.

Отже, головне надзавдання вчителя — створити захопливу, емоційно піднесену атмосферу, щоб кожен урок став справжнім **УРОКОМ МИСТЕЦТВА**, надихав учнів на творчість поза його межами — в особистісній і соціокультурній діяльності.

Календарно-тематичне планування уроків мистецтва в 4 класі

за підручником «Мистецтво» Кондратової Л.Г.

Тема 1. Образи природи в мистецтві (16 годин)

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
1	Мандрівка в Країну мистецтв	Повторення правил слухання музики. Правила співу. Мандрівна карта Країною музичного мистецтва. Поняття художній образ у музиці. Поняття гімн. Історія створення гімну України.	<i>Сприймання музики:</i> М. Вербицький. Державний Гімн України. Аналіз музичного твору. Пісня «Лише у нас на Україні» (слова і музика М. Янченка) у виконанні Ірини Федишин.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні С. Май «Ми любим нашу рідну Україну». <i>Творча діяльність:</i> Створення малюнка до пісні. <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Лабіринт» (робота із зошитом). Гра «Ребуси» (робота із зошитом). <i>Музикування:</i> Створення музичного супроводу до пісні на шумових інструментах.	Обговорення на тему «Мандрівна карта Країною музичного мистецтва». Оцінювання власної творчої діяльності та діяльності інших учнів. Визначення власних емоцій від уроку.
2	Мандрівка в Країну мистецтв	Повторення правил роботи з інструментами. Мандрівна карта Країною візуальних мистецтв. Поняття художній образ у візуальних мистецтвах.	Я. Чижевський «Моя Україна», В. Бородай «Батьківщина-Мати», О. Шупляк «Нічна Березина», В. Чипурко. Обкладинка. Перегляд відеоролика «Образ України у візуальних мистецтвах».	Завдання на вибір Аналіз творів мистецтва: визначення виду мистецтва в роботах, в яких втілено образ України (робота з підручником). Виконання пісні С. Май «Ми любим нашу рідну Україну». Створення тематичної композиції «Моя Україна» (техніка виконання — гуаш або акварель).	Обговорення на тему «Мандрівна карта Країною візуальних мистецтв». Демонстрація власних досягнень. Визначення власних емоцій від уроку.
3	Пори року в музиці та графіці	Знайомство із жанром сюїта, прелюдія. Поняття елементи музичної мови. Музичний інструмент гітара.	Перегляд відеоролика «Осінній пейзаж». <i>Сприймання музики:</i> Олег Кисельов. «Осіння сюїта. Прелюдія. Дощ за вікном. Листопад» (соло для гітари). Аналіз музичного твору. Поняття сюїта. Інструмент гітара. Поняття елементи музичної мови.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні С. Май «Ми любим нашу рідну Україну». <i>Творча діяльність:</i> Створення малюнка до музики сюїти ватяними паличками та гуашшю (малюнок за уявою). Перевірка знань із теми (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Історія про елементи музичної мови. Музична гра «Осіння музична пригода в парку». Гра «Учитель танців». <i>Музикування:</i> Музикування на шумових інструментах до пісні. Танцювальна імпровізація до пісні.	Обговорення на тему «Пори року в музиці». Оцінювання творчої діяльності. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
4	Пори року в музиці та графіці	Образ Осені в картинах художників-графіків. Поняття види графіки.	Перегляд відеоролика «Графічні техніки». Перегляд картин із прикладами різних видів графіки.	Завдання на вибір Робота зі схемою «Види графіки» (робота з підручником). Визначення видів графіки	Обговорення на тему «Пори року в графіці». Визначення власних емоцій від роботи над малюнком «Осінь».

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
		Поняття елементи мови графіки. Поняття графічна техніка штампування, кліше.	Перегляд відеоролика «Виготовлення штампів та кліше для малювання». А. Крамар «Натюрморт», С. Конончук «Дощ, дощ, дощ...», А. Муха «Осінь».	за зображенням (робота з підручником). Вправа «Осінні дерева»: зображення гілочки горобини за допомогою відбитків осіннього листя, ватяних паличок та гуашевих фарб (робота в альбомі). Створення малюнка на тему «Осінь» за допомогою штампів (робота в зошиті).	Демонстрація власних досягнень.
5	Природні явища у творах мистецтва	Поняття явища природи в музиці. Повторення будови пісні. Куплетна форма.	Явища природи в музиці. <i>Сприймання музики:</i> А. Вівальді «Гроза»: третя частина концерту № 2 «Літо» з циклу «Пори року» (у виконанні камерного оркестру); С. Прокоф'єв «Дощ і веселка» із циклу «Дитяча музика». Аналіз творів. Перегляд уривка з мультфільму «Дощику, дощику, припусти».	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні І. Танчака «Намальований дощ». <i>Творча діяльність:</i> Перевірка знань до теми (робота в зошиті). Ілюстрація до пісні (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Розпізнай на слух» (явища природи). Гра «Ми композитори». Музикування за партитурою. Створення парасольок із осіннього листя під мелодію п'єси «Осіння мелодія» О. Рибникова до фільму «Осіння історія». Гра «Твоя осіння пісня». <i>Музикування:</i> Ритмізація мелодії пісні долонями.	Обговорення на тему «Природні явища у творах мистецтва». Оцінювання творчої діяльності. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
6	Природні явища у творах мистецтва	Поняття станкова та прикладна графіка. Види штрихування.	Перегляд картин із типами статичної та динамічної композицій. В. Касян «Шлях на Прохорівку», П. Міхеєв «Софіївська площа». Аналіз графічних творів. Перегляд відеоролика «Види штрихування».	Завдання на вибір Гра «Розпізнай на слух». Розпізнавання явищ природи за звуками. Розгляд малюнків станкової та прикладної графіки та надання їм назви. Вправа «Види штрихування» (робота в альбомі). Конкурс на найкраще зображення кольорових парасольок (робота в альбомі). Створення малюнка «Під осіннім дощем» за зразком або власним задумом (робота в альбомі). Техніка виконання — простий олівець.	Обговорення на тему «Природні явища у творах графіки». Визначення власних емоцій від роботи над композицією «Дощ». Демонстрація власних графічних досягнень.
7	Сільські пейзажі та мотиви	Поняття інструментальна і вокальна музика, пасторальна музика. Виконання пісні. Поняття жнивварські пісні.	Прослуховування аудіозапису «Звуки природи». Розпізнавання музичних образів із сільської місцевості. <i>Сприймання музики:</i> «Самотній пастух» Дж. Ласти.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні І. Танчака «Намальований дощ». Запис виконання на диктофон. <i>Творча діяльність:</i> Створення ілюстрації до музичного твору (робота в	Обговорення на тему «Сільські пейзажі та мотиви». Оцінювання творчої вокальної діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
			К. Крижицький «Перед дощем». Музичний калейдоскоп жнивварських пісень. В. Філіпенко «Поле моє, поле» (у виконанні Національного заслуженого академічного народного хору України імені Григорія Віршовки).	зошиті). Заповнення схеми «Різновиди жнивварських пісень» (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Добрі ми жінці були». Гра «Жнивварські обряди». <i>Музикування:</i> Створення музичного супроводу до пісні на улюблених шумових музичних інструментах.	
8	Сільські пейзажі та мотиви	Образи-пейзажі. Різновиди композицій у живописних творах. Поняття просторова композиція. Три плани у просторових композиціях. Центр композиції.	Перегляд відеоролика «Сільські пейзажі українських живописців». Аналіз картин С. Васильківського з просторовими композиціями «Полтавщина» та «Весна в Україні».	Завдання на вибір Виконання практичної роботи. Вправа на дотримання закону перспективи (робота в альбомі). Створення просторової композиції «Осіній пейзаж» із дотриманням законів перспективи. Гра «Знайди центр композиції» (робота в альбомі).	Обговорення на тему «Сільські пейзажі та мотиви». Визначення власних емоцій від роботи над створенням композиції. Демонстрація власних образотворчих живописних досягнень.
9	Подорож до моря	Поняття симфонічний оркестр, кульмінація музичного твору.	Прослуховування аудіозапису «Звуки моря». <i>Сприймання музики:</i> О. Глазунов. Симфонічна фантазія «Море» у виконанні симфонічного оркестру (уривок). Аналіз твору. Уривок із відеоролика «Симфонія моря» (за мотивами музики і творів живопису відомого композитора й художника М. Чюрленіса).	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні (муз. І. Білика, сл. Б. Голод) «Звуки природи». Створення малюнка до пісні. <i>Творча діяльність:</i> Пластична імпровізація. Виконання танцю-імпровізації до пісні. Створення малюнка до твору (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Море» (шумовий оркестр). Гра «Імпровізація». Гра «Руки-хвилі». Перевірка знань із теми (робота в зошиті). <i>Музикування:</i> Музикування під пісню.	Обговорення на тему «Подорож до моря». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
10	Подорож до моря	Поняття марина, мариністи. Особливості кольорів живопису. Колір як засіб живопису. Властивості кольору в живописі: колірна гама, тональність, насиченість.	Перегляд морських пейзажів художників. І. Айвазовський «Дев'ятий вал», О. Паркс «Госпітальний корабель», В. Микитенко «Підкорювачі хвилі», Р. Судковський «Мертвий штиль». Перегляд ролика «Колір у картинах мариністів». Властивості кольору в живописі: колірна гама, тональність, насиченість.	Завдання на вибір Робота зі схемою «Властивості кольору в живописі»: колірна гама, тональність, насиченість (робота з підручником). Вправа «Кольорова розтяжка в один і два кольори». Вправа «Відтінки кольорів» (робота в альбомі). Опис сюжету картин І. Айвазовського. Визначення колірної гами, тональності та насиченості кольорів (робота в альбомі). Створення морського пейзажу «Захід сонця на	Обговорення на тему «Подорож до моря». Визначення власних емоцій від роботи над малюнком. Демонстрація власних живописних досягнень.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
				морі» (робота в альбомі). Гра «Розрізніть колір картини».	
11	Динамічні образи природи в музиці та живописі	Поняття динаміка як елемент засобів виразності: f (форте) — голосно, p (піано) — тихо. Динамічні відтінки крещендо, димінундо. Штрихи стакато (італ. <i>staccato</i>), легато (італ. <i>legato</i>). Театр пісні — пантоміма.	<i>Сприймання музики:</i> К. Дебюссі «Місячне сяйво» із «Бергамаської сюїти», «Сади під дощем» із циклу «Естампи» (фортепіано). Аналіз музичного твору. В. Ван Гог «Пейзаж в Овері під час дощу».	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні (муз. І. Білика, сл. Б. Голод) «Звуки природи» під фонограму. Створення ритмічного супроводу до пісні за обраними ритмічними комбінаціями з довгих та коротких ноток (робота з зошитом). <i>Творча діяльність:</i> Створення малюнків за уявою — нариси до музичних творів, які зображали різні стани природи. Техніка виконання — пастель. Створення малюнка до музики К. Дебюссі (техніка виконання — акварель). Написання мінітвора «Мої враження від музики К. Дебюссі» (робота з зошитом). Розпізнавання зорово штрихів (робота з зошитом). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Оркестр» (гра за партитурую). Гра «Я — композитор/композиторка». <i>Музикування:</i> Гра-імпровізація на синтезаторі чи металофоні.	Обговорення на тему «Динамічні образи природи в музиці та живопису». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
12	Динамічні образи природи в музиці та живописі	Статика і динаміка в живописі. Жанр — гірський пейзаж.	Розглядання та аналіз статичних і динамічних композицій. Ю. Пацан «Пейзаж», К. Білокур «Пейзаж з вітряком».	Завдання на вибір Вправа «Зображаємо динаміку». Гра «Знімаємо пейзажі». Створення просторової пейзажної динамічної композиції «Гірський пейзаж» із дотриманням законів перспективи. Техніка виконання — гуаш.	Обговорення на тему «Динамічні образи природи в музиці та живописі». Визначення власних емоцій від роботи над динамічною композицією. Демонстрація власних творчих досягнень.
13	Квіткові фантазії	Поняття вокальна музика. Різновиди вокальної музики залежно від виконавців: сольна, ансамблева та хорова.	<i>Сприймання музики:</i> Аналіз музичних творів. Слова і музика В. Івасюка. «Червона рута» (у виконанні С. Ротару); слова М. Сингаївського, музика В. Верменича. «Чорнобривці» (у виконанні В. Павліка). Уривки з пісень «Зацвіла в долині червона калина» на слова Т. Шевченка; музика І. Шамо (у виконанні Н. Місіної);	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні «Дитинства світ» (муз. О. Янушкевич, сл. Н. Погребняк). Ритмічна імпровізація до пісні. <i>Творча діяльність:</i> Конкурс «Упізнай мелодію». Пісні, в яких співається про квіти. Створення малюнка гумкою «Фантастична квітка» (робота з зошитом). Перевірка знань з теми (робота з зошитом).	Обговорення на тему «Квіткові фантазії». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
			музика А. Філіпенка (у виконанні дитячого хору); музика Я. Степового (у виконанні гурту «Гайдамаки»). М. Михайлошина. Ілюстрація до «Кобзаря».	Запис ритмічного малюнку до пісні. <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Квітковий хоровод». <i>Музукування:</i> Відтворення музичного ритму до пісні (робота з зошитом).	
14	Квіткові фантазії	Поняття натюрморт. Багатопланова композиція в натюрморті.	Перегляд відеоролика «Квіти в картинах художників». О. Снь «Букет з маками», К. Білокур «Кавун, морква, квіти», В. Жмак «Соняхи».	Завдання на вибір Практична робота. Вправа «Навчасьмося малювати квіти». Створення натюрморту «Квіти і плоди» акриловими або гуашевими фарбами. Гра «Квіткові фантазії».	Обговорення на тему «Квіткові фантазії». Визначення власних емоцій від роботи над створенням натюрморту. Демонстрація власних живописних досягнень.
15	Подорож Країною мистецтв	Урок узагальнення знань. Повторення матеріалу.	Музична вікторина.	Підсумкові завдання <i>Теоретичне завдання:</i> Знавці музики. Відповіді на запитання. Виконання тестових завдань (робота в зошиті). Тести до уроків I чверті. <i>Вокальна діяльність:</i> Співоча студія. Виконання пісень, які вивчали. Виконання пісні на вибір за малюнками. Демонстрація руху мелодії рукою. <i>Музичне сприймання:</i> Музична вікторина. <i>Творча діяльність:</i> Музично-ритмічна зупинка. Створення музичного супроводу до пісні. Ігрова галявина. Створення історії ланцюжком. Підсумкові творчі завдання в зошиті.	Обговорення на тему «Подорож Країною мистецтв». Оцінювання творчої діяльності. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
16	Подорож Країною мистецтв	Урок узагальнення знань. Повторення матеріалу.	Галерея образів. Розпізнавання сільського пейзажу, міського пейзажу, марини, натюрморту.	Підсумкові завдання Розпізнавання видів пейзажів, натюрмортів, марини за зображенням. Аналіз живописних творів. Знавці мистецтва: відповіді на запитання (робота з підручником). Виконання тестових завдань (робота в альбомі). Тести до уроків I чверті. Перегляд виставки робіт учнів. Виготовлення композиції із природних матеріалів (шишок, листя, жолудів, каштанів). Техніка виконання — природні матеріали.	Обговорення на тему «Подорож Країною мистецтв». Визначення власних емоцій від роботи над створенням творчих робіт. Демонстрація власних живописних досягнень.

Тема 2. Художні образи людей і тварин у мистецтві (16 годин)

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
17	Образи людей у вокальній музиці й живописі	Поняття вокальна музика із супроводом та без супроводу. Поняття тембр, тембр голосу. Типи голосів. Поняття хорова капела.	<i>Сприймання музики:</i> Л. Дичко «Осінь»: третя частина дитячої кантати «Чотири пори року» (у виконанні хорової капели). Романс «Ой ти, дівчино, з горіха зерня» (слова І. Франка, музика А. Кос-Анатольського) у виконанні Д. Гнатюка. Пісня «Три поради» (слова Ю. Рибчинського, музика І. Шамо) у виконанні ансамблю «Струни серця». Аналіз музичних творів.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні «Барви рідної землі» (муз. О. Злотника, сл. В. Вратарьова). Створення музичного супроводу до пісні, диригування за схемою. Створення малюнка до пісні (робота в зошиті). <i>Творча діяльність:</i> Робота зі схемою «Типи голосів». Добір ілюстрацій та слів-характеристик до музичного твору (робота в зошиті). Перевірка знань із теми (робота з зошитом). Гра-пантоміма «Театрально-музична хвилинка». Гра «Покажи руками зміст пісні». <i>Музикування:</i> Створення музичного супроводу до пісні.	Обговорення на тему «Образи людей у вокальній музиці». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
18	Образи людей у вокальній музиці й живописі	Поняття портрет. Види портретів: анфас (прямо) і в профіль (збоку). За форматом зображення: головний, по груди, по пояс, по стегна, по коліна, на весь зріст. Дитячі, жіночі й чоловічі портрети.	Перегляд відеоролика «Портрет у живописі». Аналіз творів живопису. Перегляд портретів жінок, чоловіків та дітей. Аналіз портретів. Розпізнавання професії людини за портретом. І. Творожников «Пташка полетіла», І. Труш «Портрет Катерини Грушевської», А. Збаранський «Портрет хлопчика», І. Цибульник «Юний скрипаль», невідомий художник «Портрет Н. Паганіні», А. Петрицький «Портрет письменника Коцюби», М. Божій «Медсестра».	Завдання на вибір Вчимося малювати образ людини на увесь зріст. Створення портрета улюбленого вчителя або друга/подруги. Фотопортрет. Гра «Найкращий портрет».	Обговорення на тему «Образи людей у живописі». Визначення власних емоцій від роботи над створенням портрета. Демонстрація власних живописних досягнень.
19.	Образи тварин у музиці та живописі	Поняття інструментальна музика. Різновиди інструментальної	Мандрівка в гості до тварин. <i>Сприймання музики:</i> Слухання уривків із	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні «Барви рідної землі» (муз.	Обговорення на тему «Образи тварин у музиці». Оцінювання творчої

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
		музики за кількістю виконавців. Образи людей в інструментальній музиці. Знайомство з музичними інструментами: рояль, скрипка, альт, кларнет тощо.	сюїти К. Сен-Санса «Карнавал тварин». <i>I станція. «Сільське подвір'я».</i> «Кури та півні» («Карнавал тварин», част. 2). Знайомство з тембрами інструментів: кларнет, скрипка, альт, фортепіано. <i>II станція. «Зоопарк».</i> «Черепахи», «Кенгуру», «Персонажі з довгими вухами» («Карнавал тварин», част. 4, 6, 8). <i>III станція. «Озеро».</i> «Лебідь» («Карнавал тварин», част. 13).	О. Злотника, сл. В. Вратарьова). <i>Творча діяльність:</i> Створення образу лебедя на озері (робота з зошитом). Перевірка знань із теми (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Танцювальний карнавал тварин». Гра «Звірята танцюють». <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні на музичних інструментах до пісні.	діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
20.	Образи тварин у музиці та живописі	Поняття анімалістичний жанр. Шедеври анімалістичного жанру українських художників.	Перегляд відеоролика «Твори анімалістичного жанру». Перегляд та аналіз картин анімалістичного жанру українських художників. Г. Дюу «Сонний пес у коморі», Г. Роннер-Кніп «Задоволення», Ф.В. Кунерт «Лисиці взимку», Р. Андел «Вівця Ева з ягнятами і чаплею».	Завдання на вибір Аналіз натюрмортів (робота в альбомі). Вправа «Малюємо поетапно домашніх тварин». Техніка виконання — олівець. Практична робота зі створення образу тварини із сюїти К. Сен-Санса (робота в альбомі).	Обговорення на тему «Образи тварин у творах живопису». Визначення власних емоцій від роботи над створенням композицій до анімалістичного жанру. Демонстрація власних творчих досягнень у роботі з малюнком.
21	Художні образи в музиці та скульптурі	Поняття програмна та непрограмна інструментальна музика. Художні образи у вокальній музиці. Поняття такт, музичний розмір.	<i>Сприймання музики:</i> Слухання фортепіанних п'єс «Баба-яга», «Вальс», «Солодка мрія» П. Чайковського із «Дитячого альбому». Поняття фортепіанна музика. Перегляд уривків із мультфільмів, створених за програмними творами П. Чайковського із «Дитячого альбому». Сприймання уривків з пісень. Українська народна пісня «Летіла зозуля» (у виконанні Н. Матвієнко), українська народна пісня «Ой у саду соловейко» (у виконанні Т. Матвієнко). Аналіз пісенних образів.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування української народної пісні «Ой ходила дівчина бережком». Показ рукою руху мелодії пісні. Таночок-імпровізація до пісні. <i>Творча діяльність:</i> Створення ритмічного супроводу до пісні. Ритмічна гра (робота з підручником). Добір ілюстрацій до музичних творів (робота із зошитом). Перевірка знань з теми (робота з зошитом). Створення малюнка до пісні (робота із зошитом). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Театральна хвилинка». Мімічна гра «Дзеркало». Гра «Весела історія». <i>Музикування:</i> Ритмічна вправа. Розставлення тактових рисочок у ритмі (робота з зошитом).	Обговорення на тему «Художні образи в музиці». Оцінювання творчої діяльності з ритмічної гри. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
22	Художні образи в музиці та скульптурі	Художні образи людей і тварин у скульптурі. Засоби художньої виразності скульптури: силует, об'єм, пропорції, фактура, світлотінь і тривимірність. Різновиди круглої скульптури: статуя, група, статуетка, погруддя. Пластичний, конструктивний та комбінований способи ліплення.	Перегляд світлин із скульптурними творами: лев на Ланцюговому мосту Сечені (Будапешт), пам'ятник скай-тер'єру Боббі (Единбург), В. Омеляненко. Статуетка «Бик» (музей Л. Смержа). Аналіз творів. Різновиди круглої скульптури: статуя, група, статуетка, погруддя. В. Бородай. Пам'ятник засновникам Кисва; давньоримська скульптура «Аполлон Кифаред»; К. Добрянський. Пам'ятник Т. Шевченку в Загребі (Хорватія); І. Білик. Статуетка «Лев» (музей Л. Смержа). Аналіз творів.	Завдання на вибір Вправа «Способи ліплення». Практична робота зі створення образів домашніх тварин з пластиліну (робота в альбомі). Гра «Наші улюбленці».	Обговорення на тему «Художні образи в скульптурі». Визначення власних емоцій від роботи над створенням образу тварин із пластиліну. Демонстрація власних творчих досягнень.
23	Мистецтво в парку	Знайомство із поняттям духовий оркестр. Знайомство із особливостями тембрів інструментів духового оркестру.	<i>Сприймання музики:</i> А. Джойс. Вальс «Спогади». Л. Колодуб «Українська карпатська рапсодія № 1 для духового оркестру». Аналіз твору.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання української народної пісні «Ой ходила дівчина бережком» під фонограму. Створення музичного супроводу до пісні. <i>Творча діяльність:</i> Робота зі схемою «Музичні інструменти духового оркестру» (робота з підручником). Добір ілюстрацій до музичного твору. Перевірка знань із теми (робота з зошитом). <i>Грова діяльність:</i> Гра «Упізнай інструмент на слух». Гра «Знайди картину до музичного твору». Гра «Ритмічна фантазія». Гра «Театральна імпровізація» (робота з зошитом). <i>Музикування:</i> Створення ритмічної імпровізації (робота з зошитом).	Обговорення на тему «Духовий оркестр». Оцінювання творчої діяльності, музикування та ритмічної імпровізації. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
24	Мистецтво в парку	Мистецтво будівництва парків. Поняття садово-паркове мистецтво, малі архітектурні форми в парку. Знайомство із прикладами малих архітектурних форм в парку: універсальні (квіткові вазони, лавки, вуличні ліхтарі), декоративні (фонтани, альтанки, місточки, скульптури), ігрові (гойдалки, пісочниці, гірки). Скульптури в парку (статуї, погруддя). Альтанка, ротонда як приклад паркової архітектури.	Знайомство із прикладами малих архітектурних форм у парку — перегляд світлин. Дендропарк «Олександрія» (Біла Церква), парк імені Т. Шевченка (Тернопіль), національний дендропарк «Софіївка» (Умань), Маріїнський парк (Київ). Скульптури в парку (статуї, погруддя), перегляд світлин та характеристика скульптурних образів.	Завдання на вибір Робота зі схемою «Малі архітектурні форми в парку» (робота з підручником). Створення пластилінової аплікації під назвою «У парку» (робота в альбомі). Гра «Пригоди в парку».	Обговорення на тему «Садово-паркове мистецтво». Визначення власних емоцій від роботи над створенням пластилінової аплікації. Демонстрація власних творчих досягнень.
25	Казкові образи	Поняття балет. Дитяча казка-балет.	Перегляд уривка з казки Г.К. Андерсена «Дюймовочка», пригадування сюжету. Перегляд уривка з першої дії казки-балету «Дюймовочка» (муз. Ю. Русінова, художник-постановник Н. Бевзенко-Зінкіна). Аналіз твору. Сцени з балету «Дюймовочка».	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні «Острів мрій» (муз. і сл. Діани Пташинської). Виконання пісні під фонограму. <i>Творча діяльність:</i> Добір ілюстрації до музичного твору. Створення малюнка до пісні (робота з зошитом). Перевірка знань із теми (робота з зошитом). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра-естафета «Мої мрії». <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні на шумових інструментах.	Обговорення на тему «Казкові образи в музичному творі». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
26	Казкові образи	Казковий будинок. Ознайомлення з прикладами архітектурних споруд. Поняття фасад. Знайомство з частинами будинку: фундамент, стіни, дах, вікна, двері.	Перегляд малюнків із зображенням казкових будинків. Ознайомлення з прикладами архітектурних споруд. Аналіз частин будинку.	Завдання на вибір Аналіз зображень казкових будинків (робота з альбомом). Практична робота. Вправа «Змальовуємо будиночок». Створення малюнка казкового будиночка для Дюймовочки та Принца за зразком або власним задумом (робота з альбомом).	Обговорення на тему «Казкові образи в музиці й балеті». Оцінювання творчої живописної діяльності.
27	Музичні та фотообрази	Поняття вальс. Історія вальсу як жанру. Акцент в музиці.	Історія вальсу як жанру. <i>Сприймання музики:</i> А. Хачатурян. Вальс до драми М. Лермонтова «Маскарад» у виконанні	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні «Острів мрій» (муз. і сл. Діани Пташинської). <i>Творча діяльність:</i> Добір слів-характеристик	Обговорення на тему «Музичні образи у вальсі». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
			симфонічного оркестру. Перегляд відеоуроку «Навчаємось танцювати вальс». Виконання танцювальний вправ. Музичне сприймання. «Зимовий вальс» композитора Є. Доги.	до вальсу (робота з підручником). Малюнок на тему «Зимова фантазія». Техніка малювання — бризками (робота в зошиті). Перевірка знань із теми (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Танець-імпровізація до вальсу». Гра «Зимова фантазія». <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні, музикування приспіву.	емоцій від творчої діяльності.
28	Музичні та фотообрази	Поняття художня фотографія. Фотохудожник. Різновиди фотографій. Постановочні та документальні фото.	Перегляд робіт відомих фотохудожників на тему «Зима». Аналіз знімків. Поради від майстрів, як створити якісне фото з телефона.	Завдання на вибір Створення з друзями серії фотографій на тему «Зима за вікном» і «Зимова прогулянка». Творча робота — домашнє завдання. Створення аплікації на тему «Зима» із ватяних дисків та шматочків фетру за зразком або власним задумом (робота в альбомі).	Обговорення на тему «Фотообрази». Визначення власних емоцій від роботи над створенням фотопортрета та аплікації. Демонстрація власних творчих досягнень.
29	Музичні та візуальні образи зимових свят	Поняття колядки, щедрівки. Знайомство із поняттям мюзикл.	Музична вікторина. <i>Сприймання музики:</i> Українські народні щедрівки «Чи дома, дома», «Слава нашим господарям» (у виконанні вокального ансамблю). Сприймання уривків із різдвяного мюзиклу «Містерія Різдва», підготовленого творчим колективом Р. Калини. Аналіз твору.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування щедрівки «Ой сивая та і зозуленька». <i>Творча діяльність:</i> Розфарбовування малюнка до мюзиклу (робота із зошитом). Перевірка знань із теми (робота з зошитом). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра-інсценування «Ой господарю, господарочку». Театральна хвилинка. Гра «Зустрічаємо колядників». <i>Музикування:</i> Створення музичного супроводу до пісні.	Обговорення на тему «Музичні образи зимових свят». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
30	Музичні та візуальні образи зимових свят	Художні різдвяні та новорічні образи в живописі, графіці та скульптурі.	Мандрівка візуальними зимовими образами. <i>І зала. «Живопис і графіка».</i> К. Трутовський «Колядки в Україні», В. Корнев «Зустрічайте, йде Різдво!», В. Жмак «Колядники», Ф. Гуменюк «Коляда», Н. Курій-Максимів «Колядники». Аналіз художніх образів картин.	Завдання на вибір Виконання щедрівки «Ой сивая та і зозуленька». Перегляд відеоролика «Художні образи зими». Практична робота. Створення новорічних паперових прикрас та іграшок. Гра «Розпізнай образи».	Обговорення на тему «Візуальні образи зимових свят». Визначення власних емоцій від роботи над створенням прикрас на свято. Демонстрація власних творчих досягнень.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
			<i>II зала. «Скульптура».</i> Аналіз художніх образів у зимових скульптурах. Фестиваль снігу та льоду (Харбін, Китай), арт-дизайн будинку М. та Н. Калюхів (Маневичі).		
31	Святкова подорож	Урок узагальнення знань. Повторення та узагальнення матеріалу.	Музична вікторина. Гра «Сніжки». Виконання улюблених пісень.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Співоча студія. <i>Творча діяльність:</i> Знавці музики (відповіді на запитання). Тестові завдання (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Новорічний настрій» (театралізована імпровізація). <i>Музикування:</i> Музично-ритмічні вправи. Виконання ритмічних послідовностей.	Обговорення на тему «Художні образи людей та тварин у мистецтві». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
32	Святкова подорож	Урок узагальнення знань. Повторення та узагальнення матеріалу.	Виставка робіт майстрів.	Завдання на вибір Знавці мистецтва (відповіді на запитання). Виставка дитячих робіт. Тестові завдання (робота в альбомі). Практична робота. Створення ялинки з ниток. Конкурс ялинок.	Обговорення на тему «Художні образи людей та тварин у мистецтві». Визначення власних результатів творчої роботи за семестр. Демонстрація власних творчих досягнень.
Тема 3. Художні образи народного мистецтва (20 годин)					
33	Образи рідного краю	Знайомство із різновидами музики: професійна, народна, професійна в народному дусі. Образи рідного краю в музичному мистецтві. Поняття прелюдія.	<i>Сприймання музики:</i> Л. Ревуцький «Прелюдія № 1» (для фортепіано). Поняття прелюдія. Перегляд відеоролика, в якому використано музику прелюдії Л. Ревуцького.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні «Україно моя» (муз. і сл. З. Красуляк). <i>Творча діяльність:</i> Робота зі схемою «Різновиди музики» (робота з підручником). Перевірка знань із теми. Розгадування ребусів, заповнення схеми «Різновиди музики» (робота в зошиті). Створення плаката до пісні (робота з зошитом). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Як ти знаєш свій пісенний край». Музична вікторина. <i>Музикування:</i> Створення музичного супроводу до пісні.	Обговорення на тему «Образи рідного краю в музиці». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
34	Образи рідного краю	Різновиди творів візуального мистецтва: професійні, народні аматорські, професійні (стилізовані) в народному дусі. Рідний край в живописі та графіці. Поняття колаж. Поняття репортаж.	Перегляд прикладів творів. Аналіз творів. А. Брензович «Сонячні Карпати», А. Куїнджі «Ранок на Дніпрі», В. Орловський «Урожай в Україні». М. Примаченко «Дарую українську паляницю всім людям на Землі», К. Білокур «Хата в Богданівці». Рідний край у скульптурних та архітектурних творах. Перегляд прикладів творів. Аналіз творів. Рідний край у декоративних мистецтвах. Перегляд прикладів творів. Аналіз творів.	Завдання на вибір Створення колажу під назвою «Мій мистецький рідний край». Гра-репортаж «Мій мистецький рідний край». На виставці робіт школярів.	Обговорення на тему «Образи рідного краю у візуальних мистецтвах». Визначення власних емоцій від роботи над колажем. Демонстрація власних творчих досягнень.
35	Історія народу в мистецтві	Особливості історичних пісень. Поняття кобзар, знайомство із музичним інструментом кобза. Особливості жанру народної думи.	<i>Сприймання музики:</i> Українська народна пісня «Ой на горі та жінці жнуть». Уривки з українських народних дум «Іван Богун», «Пісня про Байду», «Дума про козака Голоту» (у виконанні чоловічої хорової капели). М. Вериківський «Пісня кобзаря» із хорової поеми «Гайдамаки» (у виконанні хорової капели «Почайна»).	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні «Україно моя» (муз. та сл. З. Красуляк). <i>Творча діяльність:</i> Добір ілюстрацій до твору (робота в зошиті). Перевірка знань із теми (робота в зошиті). <i>Грова діяльність:</i> Гра «Хто кого перетанцює». Гра «Ритмічний ланцюжок». Робота в зошиті. <i>Музикування:</i> Музикування на шумових інструментах за ритмічною партитурою.	Обговорення на тему «Історія народу в мистецтві». Оцінювання творчої діяльності та виконання музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
36	Історія народу в мистецтві	Історія народу у візуальних творах. Перша сторінка — історичний живопис, друга сторінка — твори архітектури, третя сторінка — скульптурні шедеври.	<i>Перша сторінка.</i> «Історичний живопис». Перегляд та аналіз живописних творів. С. Якутович «Козаки». Аналіз картини І. Рєпіна «Запорожці...» (1891 р.). Перегляд відеоролика про історію її створення. <i>Друга сторінка.</i> «Твори архітектури». Замок «Паланок» (Мукачеве), Софійський собор (Київ), Національний заповідник «Хортиця». Аналіз творів. <i>Третя сторінка.</i> «Скульптурні шедеври».	Завдання на вибір Створення афіші до тематичного вечора, присвяченого історичному жанру в мистецтві. Гра «Упізнай героя».	Обговорення на тему «Історія народу в мистецтві». Визначення власних емоцій від роботи над афішею. Демонстрація власних творчих досягнень.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
			А. Куц. Пам'ятник героям Берестецької битви (Пляшева, Рівненщина); І. Кавалерідзе. Пам'ятник Я. Мудрому (Київ); М. Микешин. Пам'ятник Б. Хмельницькому (Київ).		
37	Побутові тематичні композиції	Класифікація народних українських родинно-побутових пісень. Поняття симфонія.	<i>Сприймання музики:</i> Українська народна пісня «Дівка в сінях стояла» (у виконанні академічного хору), М. Калачевський «Українська симфонія», 2-га частина (у виконанні симфонічного оркестру). Перегляд відеофрагмента вокально-хореографічної композиції «Українські вечорниці»: пісні «Ти ж мене підманула», «Ой під вишнею» та українська полька (у виконанні академічного ансамблю пісні й танцю «Козаки Поділля»).	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні Н. Май «Червона калина». Танцювальна імпровізація до пісні. <i>Творча діяльність:</i> Складання схеми музичних захоплень. Розпізнавання музичних інструментів за зображенням (робота з підручником). Перевірка знань із теми (робота в зошиті). Створення ілюстрації до пісні (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Розпізнай пісню за ритмом» (робота в зошиті). <i>Музикування:</i> Створення мелодії на металофоні.	Обговорення на тему «Побутові тематичні композиції». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
38	Побутові тематичні композиції	Особливості побутового жанру. Побутова тематична композиція в живописі. Особливості тематичної композиції.	Аналіз творів живопису. І. Репін «Вечорниці», К. Трутовський «Дорогою на ярмарок». Аналіз тематичної композиції, створеної Т. Шевченком на картині «Українська родина». Калейдоскоп відомих українських народних родинно-побутових пісень.	Завдання на вибір Виконання вправи. Зображення олівцем людини в русі схематично. Поради від майстра. Створення композиції «Родинне свято», зображення себе та своїх рідних у русі. Техніка виконання — олівець, акварель або гуаш (за вибором). Гра-пантоміма «Свято у родині».	Обговорення на тему «Побутові тематичні композиції». Визначення власних емоцій від роботи над композицією. Демонстрація власних творчих досягнень.
39	Художні образи в дитячому фольклорі та іграшках.	Особливості народних дитячих пісень. Поняття дитячий фольклор. Характерні особливості колискових пісень.	Дитячий фольклор: дражнилки, лічилки, забавлянки (у виконанні дитячого хору). Перегляд картин із зображенням колискових пісень. <i>Сприймання музики:</i> українські колискові пісні «Повішу я колисочку» (у виконанні О. Гури), «Ой ходить сон коло вікон» (у виконанні К. Цісик). Образи української народної колискової пісні «Котику сиренький».	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні Н. Май «Червона калина». <i>Творча діяльність:</i> Створення власної колискової пісні на віршованій текст (робота з підручником). Перевірка знань із теми. Виконання завдань (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Артисти й слухачі». <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні маршу на музичних інструментах.	Обговорення на тему «Художні образи в дитячому фольклорі та іграшках». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
40	Художні образи в дитячому фольклорі та іграшках.	Українські народні іграшки як національне надбання. Образи в народних іграшок. Народні іграшки із символікою. Народна лялька, символи, кольори, значення.	Перегляд відеоролика «Українські народні дитячі іграшки». Аналіз художніх образів іграшок, їхній орнамент та кольори. Характерні особливості глиняних та дерев'яних іграшок. Анімалістичні образи в іграшках. Лялька-мотанка.	Завдання на вибір Робота зі схемою «Різновиди народних іграшок» (робота з підручником). Ліплення народних іграшок — Коника чи Баранця за вибором (робота з альбомом). Гра «Мої улюблені іграшки».	Обговорення на тему «Художні образи в дитячому фольклорі та іграшках». Визначення власних емоцій від роботи над створенням іграшки з пластиліну. Демонстрація власних творчих досягнень.
41	Українські народні мотиви	Поняття ліричні пісні. Характерні риси ліричних пісень.	<i>Сприймання музики:</i> Музичний калейдоскоп українських ліричних пісень: «Ой не ходи, Грицю» (у виконанні Р. Кириченко), «Несе Галя воду» (у виконанні Х. Соловій), «Плакуча гітара» (у виконанні І. Федішин). Уривок із твору Г. Майбороди «Гуцульська рапсодія»	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування української народної пісні «Ой заграйте, дударики». Плескання ритмічного малюнку пісні. <i>Творча діяльність:</i> Ігрова галявинка. Танець гуцулять. Знаходження ілюстрації до твору (робота в зошиті). Перевірка знань із теми	Обговорення на тему «Українські народні мотиви». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
			(у виконанні Національного симфонічного оркестру України). Аналіз твору. Українська народна пісня «Сонце низенько» (у виконанні Волинського хору). М. Лисенко. Арія Петра «Сонце низенько» з опери «Наталка-Полтавка» (у виконанні А. Солов'яненка). Аналіз твору.	(робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Веселі дударі». <i>Музикування:</i> Створення музичного супроводу до пісні на шумових інструментах.	
42	Українські народні мотиви	Народні ремесла та художні промисли, знайомство, огляд. Поняття художнє ремесло. Українська хата — художні образи, традиції.	Народні ремесла та художні промисли, знайомство, огляд. Робота зі схемою «Види художніх ремесел України». Українська хата — художні образи, традиції, перегляд відеоролика, аналіз зображень української хати.	Завдання на вибір Робота зі схемою «Види художніх ремесел України» (робота з підручником). Виготовлення пластилінової або паперової аплікації (на вибір) «Українська хата» (робота в альбомі). Практична робота. Опис предметів в українській хаті (робота в альбомі). Гра «Народні обряди».	Обговорення на тему «Українські народні мотиви», Визначення власних емоцій від роботи над створенням аплікації. Демонстрація власних творчих досягнень
43	Розмаїття образів у піснях та художніх промислах	Поняття жартівливі пісні. Характерні ознаки жартівливих пісень. Жартівливо-танцювальні пісні.	<i>Сприймання музики:</i> Музичний калейдоскоп українських жартівливих пісень: «Ой під вишнею», «Пішла мати за село», «Ой чия ти, дівчино, чия ти?» (у виконанні вокального ансамблю). М. Лисенко. «Українська сюїта»: част. 1. «Прелюдія»; част. 3. «Токата»;	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання української народної пісні «Ой заграйте, дударики». <i>Творча діяльність:</i> Створення малюнка до пісні (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Танцюємо коломийку». Гра «Я — композитор/композиторка».	Обговорення на тему «Розмаїття художніх образів у піснях». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
			част. 5. «Гавот». Народна коломийка (у виконанні хорової капели та народного оркестру). Уривок із фіналу симфонії невідомого автора поч. ХІХ ст. (у виконанні камерного оркестру). Гра «Танцюємо коломийку».	<i>Музикування:</i> Музичний супровід до пісні. Створення музичного супроводу до пісні різними способами (руками, ногами): хлоп, лясь, туп, клац.	
44	Розмаїття образів у піснях та художніх промислах	Знайомство з керамічними виробами. Художня обробка дерева та каменю. Образ лелеки у мистецтві.	Знайомство з керамічними виробами. Перегляд відеоролика «Дивовижна кераміка України». Перегляд образів керамічних виробів. Т. Демченко «Баран», В. Омеляненко «Козел», О. Жникруп «Майська ніч». Характеристика. Художня обробка дерева та каменю. Аналіз творів. Перегляд відеоролика «Кам'яні скульптури України».	Завдання на вибір Аналіз художніх образів з порцеляни та фаянсу. Створення малюнка статуетки. Написання назв розповідей, казок, прислів'їв, у яких лелека є головним героєм (робота з альбомом). Практична робота. Ліплення лелеки з пластиліну (робота в альбомі). Гра «Настільний театр».	Обговорення на тему «Розмаїття образів у художніх промислах». Визначення власних емоцій від роботи над створенням образу лелеки з пластиліну. Демонстрація власних творчих досягнень.
45	Образи в народному та професійному мистецтві	Художні образи українських народних пісень та професійних музичних творів. Спільне і відмінне в народній та професійній музиці.	<i>Сприймання музики:</i> Українська народна пісня «Ой не світи, місяченьку» у виконанні К. Цісик. В. Барвінський «Українська сюїта»: уривок із 3-ї частини «Ой не світи, місяченьку» (для фортепіано). Українська народна пісня «Взяв би я бандуру» (у виконанні кобзаря В. Литвина). А. Бойко. Варіації на тему «Взяв би я бандуру» (у виконанні Б. Гриньківа).	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні А. Салогуба «Прилетіла весняночка». <i>Творча діяльність:</i> Добір ілюстрацій до музичного твору. Аналіз твору. Перевірка знань із теми (робота в зошиті). Створення ілюстрації до пісні (робота в зошиті). <i>Грова діяльність:</i> Гра «Зиму проводжаємо — весну зустрічаємо». Гра «Весну зустрічаємо!». <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні.	Обговорення на тему «Образи в народному та професійному мистецтві». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
46	Образи в народному та професійному мистецтві	Професійні твори та твори народних майстрів у візуальних мистецтвах. Поняття батик, мистецтво батіку.	Професійні твори та твори народних майстрів у візуальних мистецтвах. Поняття батик. Перегляд відеоролика «Батик — мистецтво	Завдання на вибір Створення вітражного малюнка «Весняне місто» на файлі. Розфарбовування вітражних малюнків (робота в альбомі).	Обговорення на тему «Образи в народному та професійному мистецтві». Визначення власних емоцій від роботи над вітражним малюнком.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
		Поняття гутництво, малярство на склі. Поняття вітражні розписи.	розпису тканин». Поняття гутництво. Перегляд прикладів. Художні образи в малярстві на склі. Перегляд прикладів робіт вітражного розпису України. Вітражні розписи: твори О. Завальнюк, Н. Гронської, В. Лимаренко. Н. Гронська «Натхнення», Т. Мисковець «Дерево бажань», Н. Грибань «Тихий шепіт трав», А. Рукавіцина «Оранта», Н. Кияниця «Пробудження», Л. Лукаш «Чарівна осінь».	Гра «У колі вітражів».	Демонстрація власних творчих досягнень.
47	Весняні образи	Весняні календарні пісні та обряди.	<i>Сприймання музики:</i> М. Скорик. Кантата «Весна»: част. 3 «Гріє сонечко» (на вірші І. Франка) у виконанні хору. Перегляд картин художників на весняну тему: О. Новаківський «Рання весна», Н. Чернова «Великдень».	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні А. Салогуба «Прилетіла весняночка». <i>Творча діяльність:</i> Перевірка знань із теми (робота в зошиті). Створення малюнка до музичного твору. Заповнення схеми «Різновиди веснянок» (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра-веснянка «Вербовая дощечка». Гра «Весняний танцювальний ланцюжок». <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні.	Обговорення на тему «Весняні образи». Оцінювання творчої діяльності, музикування та хореографії. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
48	Весняні образи	Образ весни та весняні мотиви в народних ремеслах та художніх промислах. Поняття гобелен. Вишивка. Образи весни у вишивці. Художня обробка шкіри. Образи квітів у виробках зі шкіри.	Образ весни та весняні мотиви в народних ремеслах та художніх промислах. Поняття гобелен. Приклади образів весни в гобеленах. Вишивка. Образи весни у вишивці. Художня обробка шкіри. Образи квітів у виробках зі шкіри. О. Пілюгіна «Запорізький край», «Гніздечко», «До Тебе лину я», М. Шнайдер «Пастораль», Л. Бровді «Пекачки», Т. Витягловська «Натюрморт з маками», Л. Жоголь «Пора, брат, пора», М. Білас «Лісова пісня».	Завдання на вибір Створення весняної композиції — аплікації з паперу або фетру (на вибір). Гра «Весняна галявинка».	Обговорення на тему «Весняні образи в народних ремеслах». Визначення власних емоцій від роботи над створенням аплікації. Демонстрація власних творчих досягнень.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
49	Весняне коло	Поняття рондо. Музична форма рондо. Рефрен, епізоди. Музичний інструмент флейта.	<i>Сприймання музики:</i> Й.С. Бах. Рондо із сюїти для оркестру № 2 (у виконанні струнного оркестру, соло на флейті). Аналіз форми. Б. Фільц «Весняне рондо» (у виконанні фортепіано).	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні Н. Май «Наша родина». <i>Творча діяльність:</i> Створення малюнка «Весняне коло». Перевірка знань із теми (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Квіткове коло». Таночок дружби. Гра «Я — композитор/композиторка». <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні. Ритмічна імпровізація. Робота з зошитом.	Обговорення на тему «Весняне коло». Оцінювання творчої діяльності. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
50	Весняне коло	Знайомство з різними видами художніх промислів. Поняття бісероплетіння, намисто, витинанка.	Зустрічі з народними майстрами, які працюють у різних видах художніх промислів. Перегляд відеоролика «Мистецтво бісероплетіння». Поняття витинанка. Перегляд та аналіз творів О. Пілюгіної «Витинанки». Приклади намиста.	Завдання на вибір Створення весняного намиста: із пластиліну, полімерної глини, бісеру, солоного тіста тощо (за вибором). Створення витинанки на вибір. Листівка-витинанка. Витинанка-писанка (робота з альбомом). Гра «Одягни ляльку». Створення ескізу гердана.	Обговорення на тему «Весняне коло». Визначення власних емоцій від роботи над створенням писанок та герданів. Демонстрація власних творчих досягнень.
51	Весняна подорож	Повторення матеріалу.	Урок узагальнення знань. Музична вікторина.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні Н. Май «Наша родина» та створення музичного супроводу на музичних інструментах за вибором. <i>Творча діяльність:</i> Знавці музики (відповіді на запитання). Повторення основних понять. Виконання тестів (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Ігрова галявина. Створення пісні на вірш. Гра «Хто кого переспіває?». <i>Музикування:</i> Виконання ритмічних послідовностей.	Обговорення на тему «Художні образи народного мистецтва». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
52	Весняна подорож	Повторення матеріалу.	Урок узагальнення знань. Галерея образів. Виставка робіт майстрів. Аналіз творів.	Завдання на вибір Знавці мистецтва. Виставка дитячих робіт. Практична робота. Виготовлення аплікації з кольорового паперу на тему «Весняні квіти».	Обговорення на тему «Художні образи народного мистецтва». Визначення власних емоцій від роботи над аплікацією. Демонстрація власних творчих досягнень.

Тема 4. Художні образи в театрі, хореографії, кіно, цирку (18 годин)					
№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
53	Образи народного танцю в мистецтві	Поняття народний і сценічний танець. Різновиди та характерні риси народного танцю: народний, фольклорний, народно-сценічний танець.	<i>Сприймання музики:</i> С. Гулак-Артемовський. Танці з опери «Запорожець за Дунаєм» (у виконанні камерного оркестру). Поняття опера. Перегляд уривка з фільму «Запорожець за Дунаєм».	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні І. Танчака «Наша пісня». <i>Творча діяльність:</i> Репортаж із класу на тему «Шкільна дружба». Підбір світлин до музичного твору (робота з зошитом). Перевірка знань з теми (робота в зошиті). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Ти танцюєш гопачок?». Гра відеовернісаж пісень про дружбу. <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні.	Обговорення на тему «Народний танець». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
54	Образи народного танцю в мистецтві	Танець як вид мистецтва хореографії. Образ народного танцю в живописі, графіці та скульптурі.	Перегляд виставки робіт на тему «Український танець»: Е. Красний «Гопак»; О. Крижанівський та В. Сергєєв. Кераміка «Гопак»; Н. та Р. Федіни «Карпатські танці», М. Білас. Гобелен «Гуцульське весілля». Аналіз картин з виставки.	Завдання на вибір Гра в парах «Пантоміма». Гра «Найкращий фотообраз». Практичне завдання на вибір: створення витинанки «Хоровод» або малюнок «Український гопачок» (техніка виконання — гуаш). Робота в альбомі. Гра «Танцюємо разом».	Обговорення на тему «Народний танець у мистецтві». Визначення власних емоцій від роботи над створенням малюнка або витинанки. Демонстрація власних творчих досягнень.
55	Художні образи в балеті	Поняття балет. Абетка балету: основні поняття та назва номерів балету: варіації, па-де-де, кордебалет, адажіо, алегро. Роль композитора, балетмейстера, лібретиста у створенні театру. Поняття лібрето.	<i>Сприймання музики:</i> П. Чайковський. Балет «Спляча красуня», огляд сюжету та лібрето. Перегляд фрагментів з балету «Спляча красуня»: варіація Аврори (2-й акт), вальс, адажіо. Уривок із мультфільму, в якому звучить музика з балету «Спляча красуня». Знайомство із музичним інструментом арфа.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні І. Танчака «Наша пісня». <i>Творча діяльність:</i> Опис музичних образів балету (робота в зошиті). Порівняння театральної постановки з мультфільмом. <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Казкова історія». Гра «Балетний спектакль». Балет-імпровізація на парті. <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні.	Обговорення на тему «Художні образи в балеті». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
56	Художні образи в балеті	В гостях у майстра з виготовлення ляльок. Поняття силует.	Перегляд відеоролика «Образи балету в творах мистецтва». Перегляд прикладів творів мистецтва, в яких зображено образи балету: Е. Дега «Прима-балерина», О. Жникруп та В. Щербина «Адажіо». Види мистецтва.	Завдання на вибір Виконання навчальної вправи. Малювання контурного зображення балерини олівцем, фломастером або маркером. Створення декоративного панно «Балеринка» (робота в альбомі). Гра «У ляльковому колі».	Обговорення на тему «Образи балету в творах мистецтва». Визначення власних емоцій від роботи над образом балеринки. Демонстрація власних творчих досягнень.
57	Мистецька мозаїка	Знайомство з різновидами танців: побутові танці, старовинні бальні танці (полонез,	Організація подорожі на тему «Мистецька мозаїка» в Країну танцювального мистецтва.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні Н. Савка «Вітаєм!». Створення пластичної	Обговорення на тему «Мистецька мозаїка». Оцінювання творчої діяльності та музикування.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
		мазурка), сучасні естрадні танці.	Знайомство з різновидами танців на різних станціях. <i>Перша станція.</i> «Побутові танці». Відеоролик «Мозаїка українських побутових танців». <i>Друга станція.</i> «Старовинні бальні танці». Ф. Шопен. Полонез ля-мажор (фортепіано); Мазурка соль-мажор (опус 50 № 1). Аналіз творів. <i>Третя станція.</i> «Сучасні естрадні танці». Відеоурок естрадного танцю в стилі хіп-хоп.	імпровазації до пісні. <i>Творча діяльність:</i> Проведення флешмобу з виконання елементів українських побутових танців. Відеоурок естрадного танцю в стилі хіп-хоп. Виконання рухів у стилі хіп-хоп. <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Танцюємо парами полонез». <i>Музикування:</i> Ритмічний малюнок пісні. Створення музичного супроводу до пісні.	Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
58	Мистецька мозаїка	Знайомство з техніками малювання: малювання крапками, малювання бризками, малювання на зібганому папері. Особливості техніки набризку. Поняття пуантилізм.	Подорож «Мистецька мозаїка» в Країну образотворчого мистецтва, де живуть незвичайні техніки малювання. <i>Перша станція.</i> «Малювання крапками». Знайомство з поняттям пуантилізм. Поради від майстра. <i>Друга станція.</i> «Малювання на зібганому папері». Особливості техніки малювання на зібганому папері. Поради від майстра. Перегляд малюнків на зібганому папері. <i>Третя станція.</i> «Виготовлення паспарту». Знайомство з поняттям паспарту.	Завдання на вибір Виконання вправи. Створення малюнка ватяними паличками в техніці пуантилізм. Створення малюнка на зібганому папері. Поняття паспарту. Приклади створення паспарту. Проведення репортажу на тему «Малюнки учнів у незвичайних техніках малювання». Оцінювання своєї роботи та творчих досягнень однолітків.	Обговорення на тему «Техніки малювання». Визначення власних емоцій від роботи над створенням малюнків у різних техніках. Демонстрація власних творчих досягнень.
59	Театральні образи	Види театрів. Знайомство з поняттям пантоміма. Особливості театру пантоміми. Поняття мім, грим. Особливості театру тіней.	Перегляд відеофрагмента вистави театру пантоміми. Урок пантоміми онлайн: «Стіна». Відеофрагмент виступу «Я — українець!» (театр тіней «Fireflies», Чернігів). Аналіз відео, майстерності акторів.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні Н. Савка «Вітаєм!». <i>Творча діяльність:</i> Урок пантоміми онлайн: «Стіна». Знайти ілюстрацію до театру пантоміми (робота з зошитом). Вправа «Зобрази емоції на обличчі».	Обговорення на тему «Театр». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
				Вправа «Покажи тваринку». Вправа «Свято». Демонстрація пантомімою теми «Вітаю зі святом». Перевірка знань із теми (робота з зошитом). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Театр пантоміми». Гра «Покажи тварину». Гра «Артисти балету». <i>Музування:</i> Створення ритмічного малюнка до пісні.	
60	Театральні образи	Театральні образи та їхнє відображення у візуальних мистецтвах. Роль візуального мистецтва в театрі. Особливості настільного театру.	Перегляд живописних творів, які пов'язані з театральним мистецтвом: Дж. Хейллар «У театрі», Л. Найт «У гримерній». Художник-костюмер і гример за роботою.	Завдання на вибір Практична робота. Створення ляльок для настільного театру. Поради від майстра (робота з альбомом). Гра «Гримери».	Обговорення на тему «Театральні образи». Визначення власних емоцій від роботи над створенням паперових ляльок для настільного театру. Демонстрація власних творчих досягнень.
61	Художні образи в кіно	Розмаїття жанрів кіномистецтва. Знайомство з жанром музична комедія. Виразальні засоби кіно: фотографічна зйомка кінозображення, анімація та монтаж. Оглядове знайомство з жанрами дитячих фільмів: комедійні, пригодницькі, музичні, сімейні, фентезі тощо.	Ознайомлення з етапами створення кінофільму. Відеоролик «Як створюється дитячий фільм». Перегляд уривка з дитячого комедійного фільму-мюзиклу «Трубач» (режисер А. Матешко, композитор В. Назаров, 2014).	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні А. Салогуба «Барвінкова країна». <i>Творча діяльність:</i> Розпізнання за афішами назви дитячого кінофільму. Заповнення схеми «Жанри дитячих кінофільмів». Перевірка знань із теми (робота із зошитом). <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Знімаємо кіно». <i>Музування:</i> Створення музичного супроводу до пісні.	Обговорення на тему «Художні образи в кіно». Оцінювання творчої діяльності та музування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
62	Художні образи в кіно	Художні образи в кіномистецтві. Поняття комп'ютерна графіка. Професія дизайнера в кіномистецтві. Поняття дизайнер у кіномистецтві.	Перегляд кіноафіш. Поняття афіша, шрифт. Кадр із фільму «Трансформери» (режисер М. Бей, 2007).	Завдання на вибір Створення літери-образу свого імені або декоративної літери за зразком чи уявою. На основі порад майстрів створення афіші до свого улюбленого фільму. Гра «Знімаємо фільм».	Обговорення на тему «Художні образи в кіно». Оцінювання творчої діяльності. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
63	Художні образи в мультфільмах	Художні образи в мультфільмах: казкові, ліричні, фантастичні, гумористичні, сатиричні та ін. Знайомство з професією звукорежисера. Технологія озвучення мультфільму.	Перегляд мультфільму до відомого твору В.А. Моцарта «Маленька нічна серенада».	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Виконання пісні А. Салогуба «Барвінкова країна». Створення малюнка до пісні. Конкурс на найкращий малюнок. <i>Творча діяльність:</i> Розглядання кадрів із мультфільмів. Добір слів, до художніх образів. Робота з підручником. Перевірка знань із теми.	Обговорення на тему «Образи в мультфільмах». Оцінювання творчої діяльності та музування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
			Перегляд уривків з мультфільму «Викрадена принцеса: Руслан і Людмила». Перегляд відеоролика про 10 зірок, які озвучили мультфільми.		

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
			<p>Перегляд уривків із мультфільмів, побудованих за сюжетами українських народних пісень.</p> <p>Кадри із мультфільмів: «Як козаки куліш варили» (1967, реж. В. Дахно), «Прокляття кролика-перевертня» (2005, реж. Н.В. Парк, С. Бокс), «Злидні» (2005, реж. С. Коваль).</p>	<p><i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Нове озвучення мультфільму». Робота з підручником.</p> <p><i>Музикування:</i> Створення музичного супроводу до пісні.</p>	
64	Художні образи в мультфільмах	Палітра образів у мультфільмах.	<p>Перегляд галереї образів у мультфільмах.</p> <p>Кадри з мультфільмів: «Русалонька» (1989, реж. Р. Клементс, Дж. Маскер), «Крижане серце» (2013, реж. К. Бак, Дж. Лі), «Історія іграшок» (1995, реж. Дж. Лассетер), «Микита Кожум'яка» (2016, реж. М. Депоян). Розгляд прикладів 3-D зображень героїв у сучасних мультфільмах.</p>	<p>Завдання на вибір Робота в групах з вигадування сюжету мальованого мультфільму, підбір музики, створення малюнків героїв. Поради від майстра.</p> <p>Вправа «Малюємо емоції та настрої на обличчі».</p> <p>Створення колективної пластилінової композиції з художніми образами із пластилінових мультфільмів.</p> <p>Гра-пантоміма «Герої мультфільмів».</p>	Обговорення на тему «Образи в мультфільмах». Визначення власних емоцій від роботи над створенням малюнків героїв. Демонстрація власних творчих досягнень.
65	Циркові образи	Поняття циркове мистецтво та його особливості. Музичні інструменти естрадно-циркового оркестру.	<p><i>Сприймання музики:</i> Калейдоскоп музики до циркових вистав. Знайомство з музичними інструментами естрадно-циркового оркестру.</p> <p>Д. Тухманов. Фрагменти з «Карнавал-сюїти»: Святкова увертюра. Цирк (у виконанні естрадно-духового оркестру).</p>	<p>Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Розучування пісні «Канікули» (муз. А. Олейнікової, сл. Л. Ратич).</p> <p><i>Творча діяльність:</i> Робота з малюнками. Види музичних інструментів естрадно-циркового оркестру (робота з підручником). Добір слів до музики Д. Тухманова (робота з підручником).</p> <p><i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Циркова вистава».</p> <p><i>Музикування:</i> Відтворення музичного супроводу до пісні.</p>	Обговорення на тему «Циркові образи». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
66	Циркові образи	Циркові образи в живописі та графіці.	Із історії циркового мистецтва. Кругла форма будівлі цирку. Ж. Сера «Цирк», Е. Дега. «Міс Лала в цирку Фернандо», П. Пікассо «Дівчинка на кулі», Ю. Мацик. Серія «Клоуни».	<p>Завдання на вибір Вправа «Малюємо будівлю цирку».</p> <p>Розгляд прикладів аплікацій із кольорового паперу.</p> <p>Створення об'ємної або площинної (за вибором) колективної композиції «Цирк».</p> <p>Гра «Циркові пригоди».</p>	Обговорення на тему «Циркові образи». Визначення власних емоцій від роботи над створенням композиції. Демонстрація власних творчих досягнень.

№ п/п	Тема	Мистецькі поняття для ознайомлення	Сприймання та інтерпретація мистецтва	Художньо-творча діяльність	Комунікація через мистецтво
67	Художні образи в мистецтві	Повторення матеріалу. Урок узагальнення знань.	Урок узагальнення знань. Музична вікторина.	Завдання на вибір <i>Вокальна діяльність:</i> Співоча студія. Прослуховування аудіозаписів виконання учнями пісень у номінації «Найкраще виконання». Виконання пісні «Канікули» (муз. А. Олейнікової, сл. Л. Ратич). Створення музичного супроводу до пісні на музичних інструментах за вибором. Концерт «Мистецькі досягнення». <i>Творча діяльність:</i> Знавці музики. Відповіді на запитання. <i>Ігрова діяльність:</i> Гра «Композиторська». Створення пісні про канікули на заданий вірш. Гра «Хто кого перетанцює». <i>Музикування:</i> Відтворення ритму пісні.	Обговорення на тему «Художні образи в мистецтві». Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.
68	Художні образи в мистецтві	Повторення матеріалу Урок узагальнення знань.	Повторення матеріалу.	Урок узагальнення знань. Виставка робіт майстрів. Станція «Знавці мистецтва». Перевірка знань. Виставка робіт учнів. Практична робота. Виготовлення пластилінового панно «Морські мешканці».	Обговорення на тему «Художні образи в мистецтві». Визначення власних емоцій від роботи над створенням аплікації. Демонстрація власних творчих досягнень.
69	Організація екскурсій, відвідування виставкових залів рідного краю. Відвідування музичних вистав у театрах юного глядача (за вибором) з метою повторення вивченого матеріалу за навчальний рік.				
70					

Дата _____
Клас _____

Поурочні плани-конспекти для проведення уроків в 4 класі

Додатковий
матеріал до уроку

I семестр

Тема 1. ОБРАЗИ ПРИРОДИ В МИСТЕЦТВІ

(16 год)

Урок 1.

Тема уроку. Мандрівка у Країну мистецтв

Мета уроку:

- ознайомити з мандрівною картою Країною музичного мистецтва, пригадати правила слухання музики, правила співу, ознайомити з поняттям художній образ в музиці та гімн, ознайомити із творчістю авторів Державного Гімну України та історією його створення;
- розвивати вміння учнів уважно слухати музику та висловлювати власні музичні враження від прослуханого твору, розвивати вміння створювати музичний супровід до пісні на шумових інструментах;
- виховувати інтерес до слухання класичної музики та виконання дитячих пісень українських композиторів.

Тип уроку: комбінований, урок введення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації до музичного твору та пісні або мультимедійна презентація, портрети композиторів: М. Вербицького — автора Державного Гімну України та автора пісні С. Май.

Основні поняття для засвоєння: правила слухання музики, правила співу, поняття художній образ в музиці, гімн як вокальний жанр.

Твори, що вивчаються на уроці: М. Вербицький. Державний Гімн України; пісня «Лише у нас на Україні» (слова і музика М. Янченка) у виконанні Ірини Федішин; пісня «Ми любим нашу рідну Україну» (слова і музика С. Май).

Хід уроку

№	Назва розділу уроку	Зміст	Кількість хвилин
1.	Організаційний момент.	Мотивація до навчання. Пригадування, де учні стикалися з мистецтвом під час літніх канікул.	3 хв
2.	Новий матеріал.	Робота зі схемою «Мандрівна карта Країною музичного мистецтва». Знайомство зі станціями навчального року в сфері музичного мистецтва: розгляньте карту-схему нашої мандрівки; які художні образи будуть супроводжувати вас у дорозі? Мистецький словничок: Поняття художній образ у музиці як форма відображення навколишнього світу, думок, засобами музичного мистецтва.	1 хв

		Про історію гімну: Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького зі словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського. Уперше гімн із нотним текстом було надруковано 1865 року.	
3.	Сприймання та інтерпретація мистецтва.	Слова П. Чубинського, музика М. Вербицького. Державний Гімн України (у виконанні Національного заслуженого академічного народного хору України імені Г. Вірьовки та Національного симфонічного оркестру України). Слова і музика М. Янченка. «Лише у нас на Україні» (у виконанні І. Федішин).	3 хв
		Аналіз твору мистецтва: Що вам відомо про головну пісню нашої Батьківщини? Які риси характеру українців передає Гімн? Який музичний образ України створив композитор? Виконання Державного Гімну України стоячи. Аналіз пісні «Лише у нас на Україні» (слова і музика М. Янченка).	2 хв
4.	Художньо-творча діяльність.		
4.1.	<i>Вокальна діяльність.</i>	Виконання поспівки «Мелодія».	2 хв
		Придумування продовження поспівки.	
		Розучування пісні С. Май «Ми любимо нашу рідну Україну».	5 хв
		Виконання пісні під акомпанемент.	2 хв
4.2.	<i>Творча діяльність.</i>	Створення малюнка до пісні. Робота в зошиті.	10 хв
4.3.	<i>Фізкульт-хвилинка</i>	Виконання рухів під відеоролик.	2 хв
4.4.	<i>Ігрова діяльність.</i>	Гра «Лабіринт» (робота із зошитом).	2 хв
		Гра «Ребуси» (робота із зошитом).	2 хв
4.5.	<i>Музикування.</i>	Створення музичного супроводу до пісні на шумових інструментах.	2 хв
5.	Комунікація через мистецтво.	Обговорення на тему «Мандрівна карта Країною музичного мистецтва». Оцінювання власної творчої діяльності та діяльності інших учнів. Визначення власних емоцій від уроку.	2 хв
6.	Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.	Дослідіть, хто із сучасних співаків/співачок виконував Державний Гімн України під час важливих урочистих заходів. Чиє виконання вас найбільше вразило? Чому?	1 хв
7.	Підсумок уроку.	Визначення власних емоцій від уроку.	1 хв

Опис проведення аналізу твору

Учитель запитує в учнів:

— Що вам відомо про головну пісню Батьківщини? Які риси характеру українців передає Гімн? Який музичний образ України створив композитор?

Педагог пропонує учням виконати Державний Гімн України стоячи, а потім записати в зошиті відповіді на поставлені запитання. Наприкінці уроку вчитель пропонує дослідити, хто із сучасних співаків/співачок виконував Державний Гімн України під час важливих урочистих заходів та чиє виконання школярів найбільше вразило.

Учні: слухають уважно пояснення вчителя, далі виконують Державний Гімн України стоячи, а потім за бажанням записують в зошиті, які риси характеру українців передає Гімн. За допомогою власних гаджетів учні за бажанням досліджують, хто із сучасних співаків/співачок виконував Державний Гімн України під час важливих урочистих заходів за допомогою Google-пошуку.

Опис проведення гри «Лабіринт» (робота із зошитом)

Творче завдання для повторення нотної грамоти.

Учитель: пропонує допомогти котикові дістатися до скрипкового ключа. Для цього потрібно позначити відповідну стежинку кольоровим олівцем та записати назву ноти, зображеної біля ключа, а після цього дізнатися, як ще називають цей ключ.

Учні: слухають уважно пояснення, позначають у зошиті стежинку кольоровим олівцем, дізнаються, як ще називають скрипковий ключ.

Опис проведення гри «Ребуси» (робота із зошитом)

Учитель: пропонує розгадати ребуси і записати, яке словосполучення там закодовано.

Учні: слухають уважно пояснення, розгадують ребуси та записують у зошиті відповіді.

Опис проведення завдання на перевірку знань з теми «Мандрівка в Країну мистецтв» (робота із зошитом)

Учитель: пропонує перевірити свої знання з теми «Мандрівка в Країну мистецтв» та дописати, які художні образи будуть супроводжувати дітей під час подорожі Країною музичного мистецтва.

Учні: виконують завдання в зошиті.

Опис проведення творчого завдання «Малюнок до пісні» (робота із зошитом)

Учитель: пропонує послухати пісню «Лише у нас на Україні» (слова і музика М. Янченка). Педагог пропонує доповнити малюнок до пісні, дібрати кольори, що відповідають її змісту і настрою. Техніка виконання — кольорові олівці.

Учні: слухають уважно пояснення, слухають пісню та доповнюють малюнок до неї, намагаючись дібрати кольори, що відповідають змісту і настрою мелодію пісні.

Урок 2.

Дата _____

Клас _____

Тема уроку. Мандрівка у Країну мистецтв

Мета уроку:

— ознайомити з мандрівною картою Країною візуальних мистецтв, повторити правила роботи з інструментами, надати уявлення про поняття художній образ у різних видах візуальних мистецтв;

— розвивати вміння учнів уважно переглядати картини, розрізняти види образотворчих мистецтв, в яких вони виконані, висловлювати власні мистецькі враження від перегляду творів образотворчого мистецтва та обирати слова-характеристики до художнього образу роботи, розвивати вміння створювати тематичну композицію «Моя Україна» в техніці гуаш або акварель за вибором;

— виховувати інтерес до творів образотворчого мистецтва, в яких утілено образ України.

Тип уроку: комбінований, урок уведення в тему.

Обладнання: інструменти для роботи з малюнками, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації картин, мультимедійна презентація, приклади робіт з образом України, які переглядаємо на уроці.

Основні поняття для засвоєння: повторення правил роботи з інструментами; мандрівна карта Країною візуальних мистецтв; поняття художній образ у візуальних мистецтвах.

Твори, що вивчаються на уроці: Я. Чижевський «Моя Україна», В. Бородай «Батьківщина-Мати», О. Шупляк «Нічна Березиня», В. Чипурко. Обкладинка. Перегляд відеоролика «Образ України у візуальних мистецтвах».

Додатковий матеріал до уроку

Хід уроку

№	Назва розділу уроку	Зміст	Кількість хвилин
1.	Організаційний момент.	Мотивація до навчання. Пригадайте, що вам відомо про засоби виразності графіки, живопису, архітектури, декоративно-ужиткового мистецтва. Які види творчих робіт подобаються вам найбільше?	3 хв
2.	Новий матеріал.	Повторення правил роботи з інструментами. Мистецький словничок: Художній образ у візуальних мистецтвах — це форма відображення дійсності, що виникає в творчому процесі та втілюється за допомогою художніх технік і засобів виразності того чи іншого виду візуального мистецтва. Твори візуальних мистецтв (малюнки, картини, скульптури, споруди тощо) орієнтовані насамперед на глядачів і сприяють пізнанню навколишнього світу через художні образи.	2 хв

		Робота зі схемою: Розгляньте карту-схему «Мандрівна карта Країною візуальних мистецтв». Які художні образи поставатимуть перед вами під час нашої мандрівки?	
3.	Сприймання та інтерпретація мистецтва.	Я. Чижевський «Моя Україна», В. Бородай «Батьківщина-Мати», О. Шупляк «Нічна Берегиня», В. Чипурко. Обкладинка.	6 хв
		Аналіз творів мистецтва на вибір. Аналіз картин. Розгляньте художні твори, в яких утілено образ України. До якого виду мистецтва належить кожна робота? Висловіть свої міркування про засоби виразності, які використали митці.	2 хв
4.	Художньо-творча діяльність.		
4.1.	<i>Творча діяльність.</i>	Виконання пісні С. Май «Ми любимо нашу рідну Україну».	2 хв
		Перегляд відеоролика «Образ України у візуальних мистецтвах».	2 хв
		Створення тематичної композиції «Моя Україна». Техніка виконання — гуаш або акварель.	8 хв
4.2.	<i>Фізкультхвилинка.</i>	Виконання рухів під відеоролик.	2 хв
4.3.	<i>Ігрова діяльність.</i>	Гра «Подорож Україною».	6 хв
5.	Комунікація через мистецтво.	Обговорення на тему «Мандрівна карта Країною візуальних мистецтв». Демонстрація власних досягнень.	3 хв
6.	Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.	Назвіть відомі вам картини, в яких утілено образ України.	3 хв
7.	Підсумок уроку.	Визначення власних емоцій від уроку.	1 хв

Опис проведення гри «Подорож Україною» під звучання пісні С. Май «Ми любимо нашу рідну Україну»

Учитель: пропонує пригадати та виконати пісню С. Май «Ми любимо нашу рідну Україну», а потім переглянути приклади робіт, в яких утілено образ України в різних видах образотворчого мистецтва. Учитель нагадує види образотворчого мистецтва (живопис, графіка, скульптура, декоративне мистецтво) та пропонує переглянути приклади робіт і назвати вид образотворчого мистецтва, до якого належить кожен твір.

Учні: слухають пояснення вчителя, переглядають роботи та називають види образотворчого мистецтва, до яких вони належать.

Опис проведення творчого завдання «Художній образ мистецького твору» під звучання пісні «Лише у нас на Україні» (слова і музика М. Янченка) у виконанні Ірини Федішин (робота з альбомом)

Учитель: пропонує переглянути приклади творів, в яких утілено образ України, та цифрою зазначити вид мистецтва (1 — живопис, 2 — графіка, 3 — скульптура, 4 — декоративне мистецтво), до якого належить кожен твір. Потім потрібно дібрати і записати під зображеннями слова-характеристики до кожного художнього образу мистецького твору.

Учні: слухають пояснення вчителя, переглядають роботи та добирають слова-характеристики до художнього образу мистецького твору, а потім називають види образотворчого мистецтва, до яких належать роботи, і записують їх в альбомі.

Опис етапів створення тематичної композиції «Моя Україна», техніка виконання — гуаш або акварель (робота в альбомі)

Учитель: пропонує створити тематичну композицію «Моя Україна» акварельними або гуашевими фарбами та передати в роботі свою любов до рідного краю за допомогою кольору. Педагог пропонує за бажанням використати в малюнку елементи символіки України, популярні смайлики, шрифтові композиції. Він наводить приклади шрифтових композицій та демонструє послідовність їх виконання. Потім пропонує учням дібрати відповідні кольори та обрати за бажанням техніку виконання роботи: гуашеві фарби або акварель. Педагог пояснює послідовність виконання роботи по етапах і демонструє учням приклади готових дитячих робіт або радить взяти за зразок будь-яку роботу з альбому чи вигадати художній образ України за уявою.

Учні: слухають уважно пояснення вчителя, вигадують сюжет тематичної композиції, спочатку олівцем роблять нарис, вигадують шрифтові композиції з назвою роботи, якою доповнюють образ України, а потім виконують композицію гуашшю або аквареллю за вибором. Після завершення роботи вчитель пропонує учням розглянути роботи своїх однокласників та продемонструвати їм власний твір.

Дата _____
Клас _____

Урок 3.

Додатковий
матеріал до уроку

Тема уроку. Пори року в музиці та графіці

Мета уроку:

— ознайомити з поняттям елементи музичної мови, з прикладами музичних творів, в яких створені художні образи різної пори року, знайомство із жанром сюїта, прелюдія на прикладі музичного твору, інструментом гітара та особливістю її звучання;

— розвивати вміння учнів уважно слухати музику та давати характеристику творам музичного мистецтва та художньому образу на прикладі сюїти, висловлювати власні музичні враження від прослуханого музичного твору, розвивати вміння розрізняти на слух інструмент гітара, виконувати пісню під фонограму, виконувати музичний супровід до пісні на шумових інструментах;

— виховувати інтерес до слухання інструментальної музики та виконання дитячих пісень українських сучасних композиторів.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації до музичного твору та пісні або мультимедійна презентація, портрети композитора Олега Кисельова та автора пісні С. Май.

Основні поняття для засвоєння: знайомство із жанром сюїта, прелюдія; поняття елементи музичної мови; музичний інструмент гітара.

Твори, що вивчаються на уроці: перегляд відеоролика «Осіній пейзаж»; Олег Кисельов «Осінь сюїта. Прелюдія. Дощ за вікном. Листопад» (соло для гітари); С. Май «Ми любимо нашу рідну Україну».

Хід уроку

№	Назва розділу уроку	Зміст	Кількість хвилин
1.	Організаційний момент.	Мотивація до навчання. Краса природи в різні пори року часто надихає композиторів на створення справжніх шедеврів. У таких мелодіях можна відчувати подих зими, пісні дзвінкоголосого літа, радісні трелі птахів навесні або тиху ходу чарівної осені. Пригадування музики, яка розповідає про осінь.	3 хв
2.	Новий матеріал.	Відеоролик «Осіній пейзаж». Який настрій викликало у вас музичне оформлення ролика? Опишіть характер цієї музики. Мистецький словничок: Сюїта (фр. <i>suite</i>) — музична циклічна форма, що складається із декількох контрастних частин, об'єднаних спільним художнім задумом. Гітара — струнно-щипковий музичний інструмент, на якому грають соло, в ансамблі або використовують для акомпанементу. Повторення матеріалу: Пригадайте, як «говорить» музика. Які елементи музичної мови вам знайомі?	6 хв

		Що ви можете розповісти про них? Елементи музичної мови: мелодія, ритм, темп, тембр, лад, регістр.	
3.	Сприймання та інтерпретація мистецтва.	Олег Кисельов. «Осіньня сюїта. Прелюдія. Дощ за вікном. Листопад» (соло для гітари).	3 хв
		Аналіз експромту. Які картини виникли у вашій уяві під час слухання сюїти? Чи вдалося вам розпізнати кожную її частину? Якими музичними засобами композитор зобразив дощ та листопад? Робота з підручником.	2 хв
		Повторене музичне сприймання: Послухайте три частини сюїти ще раз. Поміркуйте, який образ осені створив композитор. Доберіть потрібні слова для характеристики темпу, ладу, тембру і мелодії твору.	1 хв
4.	Художньо-творча діяльність.		
4.1.	<i>Вокальна діяльність.</i>	Виконання поспівки «Ми любимо мистецтво».	2 хв
		Виконання пісні С. Май «Ми любим нашу рідну Україну».	4 хв
		Виконання пісні під фонограму. Вигадайте танець-імпровізацію під мелодію пісні та виконайте його лише руками, сидячи за партою.	2 хв
4.2.	<i>Творча діяльність.</i>	Завдання на вибір вчителя: 1. Музична колекція — запис пісні у власному виконанні на диктофон. 2. Перевірка знань з теми. Робота в зошиті. 3. Запис слів-характеристик до музичної мови музичного твору. Робота в зошиті. 4. Малюнок до музичного твору. Робота в зошиті.	3 хв
4.3.	<i>Фізкультхвилинка.</i>	Виконання рухів під відеоролик.	2 хв
4.4.	<i>Ігрова діяльність.</i>	Гра «Музична пригода в осінньому парку».	4 хв
		Гра «Учитель/вчителька танців».	4 хв
4.5.	<i>Музикування.</i>	«Музичні звуки» (звуковидобування на металофоні під час проведення гри). Створення музичного супроводу до пісні.	2 хв
5.	Комунікація через мистецтво.	Обговорення на тему «Пори року в музиці». Оцінювання творчої діяльності. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.	2 хв
6.	Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.	Які елементи музичної мови використовують композитори для створення художніх образів?	1 хв
7.	Підсумок уроку.	Визначення власних емоцій від уроку.	1 хв

Опис проведення гри «Музична пригода в осінньому парку» (робота з підручником)

Учитель: пропонує об'єднатись у чотири групи і розподілити між собою зображені в підручнику музичні інструменти. Педагог радить спробувати створити засобами музики коротку замальовку про пригоду в парку. Для цього він пропонує дотримуватись певної послідовності виконання гри:

- діти весело бігають, граються опалим листям (металофони);
- раптом прогрімів грім (барабани);
- почав накрапати осінній дощ (трикутники);
- згодом з-за хмари визирнуло сонечко (дзвіночки);
- діти знову весело розбіглись по парку (металофони).

Учні: об'єднуються у чотири групи і розподіляють між собою музичні інструменти. Перша група бігає та грається уявним опалим листям, виграючи на металофонах. Друга група, коли прогрімів грім, б'є у барабани, а третя, коли накрапає дощ, вдаряє у трикутники. Коли визирнуло сонечко, четверта група дзвонить у дзвіночки. Потім перша група знову грає на металофонах, весело бігаючи. Діти обмінюються враженнями від створення власних мелодій на музичних інструментах.

Опис проведення гри «Учитель/учителька танців» (робота з зошитом)

Учитель: пропонує дітям уявити себе разом із друзями в танцювальній студії і послухати, як звучить українська народна полька, відчуті її пульсацію. Потім педагог пропонує учням об'єднатись у декілька груп. Кожна група утворює коло, в центр якого стає учень/учениця і показує танцювальні рухи, а всі повторюють. У кого роль учителя/учительки танців вийде найкраще? Педагог допомагає створювати елементи танцю та підтримує учителя танців оплесками і схвальними словами. Час від часу в кожному колі відбувається заміна вчителів танців.

Учні: уважно слухають пояснення вчителя, а потім слухають мелодію польки. Стають у кола, обирають з-поміж себе учителя/учительку танців та повторюють за ним/нею танцювальні рухи. Завершується гра загальним обговоренням та обміном враженнями.

Опис проведення повторного музичного сприймання (робота з підручником та зошитом)

Учитель: пояснює, що для проведення повторного музичного сприймання слід пригадати основні елементи музичної мови. Педагог пропонує послухати три частини сюїти ще раз та поміркувати, який образ осені створив композитор. Учитель радить учнями добирати потрібні слова для характеристики темпу, ладу, тембру та мелодії твору. В зошиті учні за бажанням можуть записати слова-характеристики до темпу, ладу, тембру і мелодії твору.

Учні: уважно слухають пояснення вчителя, пригадують елементи музичної мови та потім повторно слухають частини сюїти, добирають слова і записують їх або розказують по черзі про свої враження та коментують дібрані слова.

Урок 4.

Дата _____

Клас _____

Тема уроку. Пори року в музиці та графіці

Мета уроку:

- ознайомити з поняттям графіка, ознайомити з прикладами образу Осені в картинах художників-графіків, надати уявлення про види графіки та елементи мови графіки, ознайомити з поняттям графічна техніка штампування, кліше;
- розвивати вміння учнів розпізнавати види графічних творів за зображенням, створювати на основі відбитків осіннього листя, ватяних паличок та гуашевих фарб відтінки кольорів осіннього листя, розвивати вміння створення малюнка на тему «Осінь» за допомогою штампів, розвивати вміння визначати власні емоції від творчої діяльності;
- виховувати інтерес до графічних творів.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Обладнання: інструменти для роботи з малюнками, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації картин, мультимедійна презентація, портрети художників-графіків, чий картини переглядаємо на уроці, зображення прикладів робіт із прикладами різних видів графіки.

Основні поняття для засвоєння: образ Осені в картинах художників-графіків; поняття види графіки; поняття елементи мови графіки; поняття графічна техніка штампування, кліше.

Твори, що вивчаються на уроці: перегляд відеоролика «Графічні техніки»; перегляд картин із прикладами різних видів графіки з образами осені: А. Крамар «Натюрморт», С. Конончук «Дощ, дощ, дощ...», А. Муха «Осінь»; перегляд відеороликів.

Хід уроку

№	Назва розділу уроку	Зміст	Кількість хвилин
1.	Організаційний момент.	Мотивація до навчання. Якою ви уявляєте красуню Осінь? Опишіть її. Повторення: графічні твори в житті людини, види графічних творів.	3 хв
2.	Новий матеріал.	Кожна пора року в нас викликає певні асоціації. Наприклад, коли ми говоримо «осінь», то відразу уявляємо її характерні ознаки й кольори. Для зображення осінньої пори художники-графіки найчастіше обирають пейзажний жанр і натюрморт, іноді — портрет, створюючи у своїх роботах реалістичні або фантастичні образи. Мистецький словничок (робота зі схемою в підручнику): Види графіки: <ul style="list-style-type: none">• Станкова (оригінальна) — малюнок від руки в єдиному екземплярі.	2 хв

		<ul style="list-style-type: none"> • Книжкова — художнє оформлення книги. • Комп'ютерна — створення малюнків за допомогою графічних редакторів. • Художньо-виробнича (прикладна) — етикетки, поштові марки, грамоти, конверти тощо. • Плакатна — плакати, буклети, рекламні афіші тощо. 	
3.	Сприймання та інтерпретація мистецтва.	<p>Перегляд відеоролика «Графічні техніки».</p> <p>Перегляд картин із прикладами різних видів графіки з образами осені: А. Крамар «Натюрморт», С. Конончук «Дош, дош, дош...», А. Муха «Осінь».</p> <p>Перегляд відеороликів.</p>	3 хв
		<p>Аналіз графічних творів. Які художні образи в них утілені? Зверніть увагу, які засоби виразності використали митці.</p> <p>Пригадайте, що вам відомо про графіку як вид візуального мистецтва. Які матеріали й інструменти використовують художники-графіки?</p>	2 хв
4.	Художньо-творча діяльність.		
4.1.	<i>Творча діяльність.</i>	Визначення видів графіки за зображенням (робота з підручником).	3 хв
		Іноді художники-графіки створюють зображення на спеціальних формах, за допомогою яких можна отримати багато однакових відбитків на папері. Для цього існують певні графічні техніки. Перегляд та аналіз відеоролика «Графічні техніки».	2 хв
		Вправа «Осінні дерева»: зображення гілочки горобини за допомогою відбитків осіннього листя, ватяних паличок та гуашевих фарб (робота в альбомі).	3 хв
		Створення малюнка на тему «Осінь» за допомогою штампів (робота в альбомі).	9 хв
4.2.	<i>Фізкультхвилинка.</i>	Виконання рухів під відеоролик.	3 хв
4.3.	<i>Ігрова діяльність.</i>	Гра «Порівняння художніх образів графічних творів».	2 хв
5.	Комунікація через мистецтво.	Обговорення на тему «Пори року в графіці». Визначення власних емоцій від роботи над малюнком «Осінь». Демонстрація власних досягнень.	2 хв
6.	Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.	Визначення власних емоцій від роботи над графічним твором. Назвіть відомі вам графічні техніки, якими користуються професійні митці.	2 хв
7.	Підсумок уроку.	Визначення власних емоцій від уроку.	3 хв

Опис етапів виконання творчої роботи зі створення малюнка на тему «Осінь» за допомогою штампів (робота в альбомі)

Учитель: пропонує учням переглянути відеоролик, а потім виготовити штамп із картону, пінопласту або губки для миття посуду (за вибором). Педагог пропонує учням за допомогою штампів створити малюнок на тему «Осінь», скориставшись малюнками-підказками в підручнику чи альбомі. Педагог просить розпочати роботу над створенням графічного малюнка в альбомі або на окремому папері та радить дотримуватися певної послідовності виконання роботи. Вчитель демонструє учням етапи створення малюнка або показує відео, в якому пояснюється, як потрібно намалювати стовбур дерева, потім на кожен із штампів нанести гуашеві фарби різних кольорів і зробити ними відбитки на гілках дерев, причому педагог демонструє, як можна створити відтінки кольорів з гуаші та нанести на штамп. Учитель радить поекспериментувати з кольорами та спробувати утворювати відтінки кольорів. Насамкінець вчитель пропонує учням зобразити опале листя під деревом.

Додатково учитель радить переглянути удома ролик, у якому демонструють малювання з використанням кліше, та пропонує з допомогою дорослих виготовити кліше з моркви чи картоплі й створити на окремому аркуші натюрморт «Дари осені».

Учні: слухають уважно пояснення вчителя, переглядають підказки поетапного виконання графічного малюнка, обирають відтінки кольорів для стовбура та осіннього листя і працюють самостійно. В кінці уроку демонструють свої напрацювання.

Опис проведення вправи «Осінні дерева» відбитками осіннього листя, ватяних паличок та гуашевих фарб (робота в альбомі)

Учитель: пропонує за допомогою відбитків осіннього листя та ватяних паличок виконати вправу з зображення осінніх дерев, використовуючи гуашеві фарби та малюнки-підказки для створення власної роботи. Педагог радить використовувати не тільки основні кольори, а й їхні відтінки, які наносять на опале листя перед малюванням відбитками, та радить експериментувати з кольорами осені.

Учні: слухають уважно пояснення вчителя, розглядають малюнки-підказки, визначають матеріали для створення малюнка та розмірковують над відтінками кольорів, які пропонує осіння пора.

Опис проведення гри «Порівняння художніх образів графічних творів»

Учитель: пропонує переглянути приклади графічних творів у підручнику, які виконані різними видами графіки, та радить зробити власне порівняння графічних образів на основі аналізу графічної мови: крапка, лінія, пляма тощо.

Учні: слухають уважно пояснення вчителя, розглядають приклади графічних творів, визначають техніку виконання творів, позначають види графічних робіт та порівнюють художні образи графічних творів на основі слів-характеристик.

Дата _____
Клас _____

Урок 5.

Додатковий
матеріал до уроку

Тема уроку. Природні явища у творах мистецтва

Мета уроку:

— ознайомлення з поняттям явища природи в музиці на прикладах інструментальної музики та пісні українського композитора, знайомство з творчістю композиторів А. Вівальді на прикладах інструментального концерту та С. Прокоф'єва на прикладі інструментальної фортепіанної п'єси, знайомство з поняттям фортепіанна музика, повторення будови жанру пісні, куплетні форми;

— розвивати вміння учнів уважно слухати музику та висловлювати власні музичні враження від прослуханого твору, який зображує явища природи, та добирати слова-характеристики до прослуханого твору, розвивати вміння створювати музичний супровід до пісні;

— виховувати інтерес до слухання класичної музики та виконання дитячих пісень українських композиторів.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації до музичного твору та пісні або мультимедійна презентація, портрети композиторів, чиї твори вивчаються на уроці.

Основні поняття для засвоєння: явища природи в музиці; повторення: будова пісні, куплетна форма.

Твори, що вивчаються на уроці: А. Вівальді «Гроза»: третя частина концерту № 2 «Літо» з циклу «Пори року» (у виконанні камерного оркестру); С. Прокоф'єв «Дощ і веселка» із циклу «Дитяча музика»; перегляд уривку з мультфільму «Дощику, дощику, припусти»; пісня І. Танчака «Намальований дощ».

Хід уроку

№	Назва розділу уроку	Зміст	Кількість хвилин
1.	Організаційний момент.	Мотивація до навчання. Перегляд презентації «Явища природи в музиці». Пригадування творів, які вже знайомі учням, що зображають явища природи.	3 хв
2.	Новий матеріал.	Мистецький словничок: Художні образи природних явищ композитори створюють за допомогою засобів музичної виразності. Порівняння художніх образів грози, зливи та веселки, створених на основі музичної мови. Повторення поняття будова жанру пісні. Куплетна форма.	1 хв
3.	Сприймання та інтерпретація мистецтва.	А. Вівальді «Гроза»: третя частина концерту № 2 «Літо» з циклу «Пори року» (у виконанні камерного оркестру); С. Прокоф'єв «Дощ і веселка» із циклу «Дитяча музика». Перегляд уривку з мультфільму «Дощику, дощику, припусти».	3 хв

		Аналіз твору музичного мистецтва. Який настрій викликає прослуханий твір? Які засоби виразності використав композитор А. Вівальді для втілення образу грози? Які художні образи створив композитор С. Прокоф'єв для створення образу веселки і дощу? Опишіть основні засоби музичної виразності твору: характер, темп, динаміку, тембр. Аналіз уривку з мультфільму та добір слів-характеристик до музики мультфільму. Порівняння музичних і візуальних образів з мультиплікації.	2 хв
4.	Художньо-творча діяльність.		
4.1.	<i>Вокальна діяльність.</i>	Виконання поспівки «Дощик».	2 хв
		Розучування пісні І. Танчака «Намальований дощ».	6 хв
		Виконання пісні під акомпанемент. Порівняння п'єси С. Прокоф'єва та пісні І. Танчака за настроєм і художніми образами. Назвати спільні та відмінні ознаки.	3 хв
4.2.	<i>Творча діяльність.</i>	Перевірка знань до теми. Робота в зошиті. Ілюстрація до пісні. Робота в зошиті.	2 хв
4.3	<i>Фізкультхвилинка.</i>	Виконання рухів під відеоролик.	3 хв
4.4.	<i>Ігрова діяльність.</i>	Гра «Розпізнай на слух».	2 хв
		На вибір вчителя: Гра «Ми композитори». Музикування за партитурою. Створення парасольок із осіннього листя під мелодію п'єси «Осіння мелодія» О. Рибникова до фільму «Осіння історія». Гра «Твоя осіння пісня». Гра «Дощику, дощику, припусти!».	6 хв
4.5.	<i>Музикування.</i>	Ритмізація мелодії пісні долонями.	2 хв
5.	Комунікація через мистецтво.	Обговорення на тему «Природні явища у творах мистецтва». Оцінювання творчої діяльності. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.	2 хв
6.	Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.	Яким чином композитори зображують явища природи в музиці? Чим відрізняються образи прослуханих музичних творів та пісні І. Танчака, знайдіть спільні та відмінні риси.	2 хв
7.	Підсумок уроку.	Визначення власних емоцій від уроку. Творче завдання: знайдіть в інтернет-джерелах музичні твори, в яких засобами музики змальовано туман. Помістіть ці твори у свою електронну папку.	1 хв

Опис виконання гри «Розпізнай на слух»

Учитель: пропонує школярам пригадати, які явища природи вони знають та які звуки допомагають їх розпізнати на слух. Спочатку вчитель пропонує дітям послухати аудіозаписи таких явищ природи і відгадати їх на слух, наприклад: дощ, злива, шум моря, гроза, вітер, завірюха тощо. Надалі вчитель пропонує перевірити себе, переглянувши відео «Явища природи», та радить школярам розпізнавати зорово і на слух явища природи та називати їх. Після відгадування педагог пропонує послухати, як явища природи зображали композитори музичними звуками.

Учні: слухають пояснення вчителя, прослуховують аудіозаписи явищ природи і відгадують їх на слух, потім переглядають відео та називають упізнані явища природи.

Опис проведення гри «Ми композитори». Музикування за партитурою

Учитель: пояснює, що музику записують нотами і цей запис називають партитурою. Педагог пропонує учням розглянути подану партитуру, на якій зображено лініями рух мелодії — хвилясті плавні, подібні до пружинки, пунктирні уривчасті, зигзаги догори-вниз тощо, а потім спробувати відтворити партитуру музичними інструментами, демонструючи, як цей ритм може звучати. Учитель пропонує спочатку учням виконати сольну гру за партитурою, а потім, об'єднавшись у групи, заграти разом, імпровізуючи.

Учні: розглядають партитуру, обирають музичний інструмент та грають по черзі, а потім разом у гурті. На завершення оцінюють своє виконання та виконання інших однолітків.

Опис проведення гри «Дощику, дощику, припусти!»

Учитель: пропонує школярам зобразити дощ, ритмічно клацаючи пальцями — спочатку тихо й повільно, потім трохи голосніше і швидше, згодом дуже голосно і дуже швидко, а тоді — навпаки, поступово зменшуючи динаміку й темп.

Учні: слухають пояснення вчителя, потім разом клацають пальцями в одному ритмі за поданим вчителем алгоритмом.

Опис проведення творчого завдання зі створення парасольок з осіннього листа під мелодію п'єси «Осінь мелодія» О. Рибникова до фільму «Осінь історія»

Учитель: пропонує учням послухати п'єсу «Осінь мелодія» О. Рибникова та створити парасольки з осіннього листа. Для цього вчитель демонструє послідовність виконання завдання: клеєм ПВА слід намащувати зворотну частину обраного листочка, що нагадує парасольку, потім приклеїти листочок до білого аркушу картону, протерти м'якою серветкою, дати час для висихання, із пластиліну виліпити ручку парасольки та приєднати до листочка. Потім педагог радить додати до своєї композиції деталі — крапельки дощику, веселих звірят, створених з осінніх листочків, тощо.

Учні: слухають пояснення вчителя, потім разом під мелодію п'єси «Осінь мелодія» О. Рибникова до фільму «Осінь історія» створюють свою осінню композицію з природного матеріалу, фантазують, додають елементи тощо.

Опис проведення творчого завдання з ритмізації мелодії пісні долонями

Учитель: пропонує школярам розучити пісню І. Танчака «Намальований дощ». Для більш ґрунтовного запам'ятовування ритму пісні вчитель радить проплескати в долоні ритмічний малюнок пісні. Потім пропонує створити музичний супровід на маракасах, намагаючись передати шум дощу відповідно до змісту і ритму цієї пісні. Педагог пояснює, що супровід пісні дуже нагадує ритмічний таночок, тому після гри на маракасах пропонує дітям спробувати затанцювати під ритмічний супровід власну пластичну імпровізацію, показуючи руками пантомімою зміст пісні.

Учні: слухають пояснення вчителя, потім плескають у долоні ритмічний малюнок пісні, створюють музичний супровід на маракасах, за бажанням імпровізують пластично.